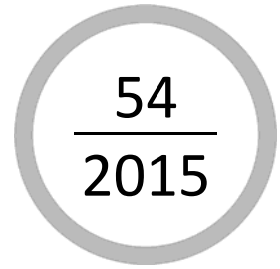

Rikosuhrimaksulaki

Lausuntotiivistelmä

MIETINTÖJÄ JA LAUSUNTOJA
BETÄNKANDEN OCH UTLÅTANDEN

Rikosuhrimaksulaki

Lausuntotiivistelmä

24.11.2014

Julkaisun nimi Rikosuhrimaksulaki
Lausuntotiivistelmä

Tekijä Elina Ruuskanen, Mervi Sarimo

Oikeusministeriön julkaisu 54/2014
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 1/62/2013   **HARE numero** OM 006:00/2013

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-416-7

URN URN:ISBN:978-952-259-416-7
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-416-7>

Asia- ja avainsanat rikosuhrimaksu, rikoksen uhri, uhri

Tiivistelmä Lausuntopyynnön kohteena olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan säädettäväksi rikosuhrimaksulaki ja muutettavaksi sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ja velkojien maksusaantijärjestyksestä annettua lakia. Esitysluonnoksessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön rikosentekijöiltä perittävä rikosuhrimaksu ja tehtäväksi rikosuhrimaksujärjestelmän edellyttämät muutokset mainittuihin lakeihin.

Oikeusministeriö pyysi luonnoksesta kirjallisen lausunnon 56 viranomaiselta, organisaatiolta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus lausua ehdotuksesta. Lausuntoja saatiin yhteensä 35. Pyydettyjä lausuntoja saatiin 32, minkä lisäksi lausuntopalvelu.fi -verkkopalvelun kautta antoi lausuntonsa kolme yksityishenkilöä.

Enemmistö lausunnonantajasta ilmaisi kannattavansa rikosuhrimaksun käyttöönottoa. Kuusi lausunnonantajaa oli sitä mieltä, että rikosuhrimaksua koskevan lain säätäminen ei ole paras keino tavoitteisiin pääsemiseksi. Kaksi kolmesta lausunnon antaneesta yksityishenkilöstä suhtautui esitykseen täysin kielteisesti. Useat lausunnot sisälsivät muutos- tai tarkennusehdotuksia yksityiskohtiin sekä toiveita jatkovalmistelussa huomioon otettavista asioista.

PRESENTATIONSBLAD

24.11.2014

Publikationens titel	En lag om brottsofferavgift Sammandrag av utlåtandena		
Författare	Elina Ruuskanen, Mervi Sarimo		
Justitieministeriets publikation	54/2014 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 1/62/2013	HARE nummer	OM 006:00/2013
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-416-7		
URN	URN:ISBN:978-952-259-416-7		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-416-7		
Sak- och nyckelord	brottsofferavgift, brottsoffer, offer		

Referat

I utkastet till regeringens proposition som denna begäran om utlåtande gäller föreslås att det stiftas en lag om brottsofferavgift och att det görs ändringar i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot, i lagen om verkställighet av böter och i lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning. I propositionsutkastet föreslås att det tas i bruk en brottsofferavgift som tas ut av gärningsmän och att det görs sådana ändringar i nämnda lagar som systemet med en brottsofferavgift förutsätter.

Justitieministeriet sände utkastet på skriftlig remiss till 56 myndigheter, organisationer, sammanslutningar och sakkunniga. Högsta domstolen gavs tillfälle att yttra sig om förslaget. Totalt inkom 35 utlåtanden. 32 utlåtanden inkom som svar på begäran, utöver vilket det inkom tre utlåtanden från privatpersoner via utlåtandetjänsten på adressen utlatande.fi.

Majoriteten av remissinstanserna understödde förslaget om att införa en brottsofferavgift. Sex remissinstanser ansåg att stiftandet av en lag om brottsofferavgift inte är det bästa sättet att uppnå de ställda målen. Två av tre privatpersoner som lämnade in ett utlåtande hade en totalt negativ inställning till förslaget. Flera av utlåtandena innehöll förslag om ändringar eller preciseringar på detaljnivå och önskemål om angelägenheter som ska beaktas i den fortsatta beredningen.

SISÄLLYS

1	Johdanto	10
2	Yhteenveto	13
3	Yleiset arviot esityksestä	18
4	Yksityiskohtaiset kannanotot	24
4.1	Maksuvelvollisuus (2§)	24
4.2	Maksun suuruus (3 §) ja porrastus	28
4.3	Maksun määrääminen (4§) ja maksun luonne	30
4.4	Muutoksenhaku (5 §)	36
4.5	Maksun täytäntöönpano (6 §)	37
4.6	Voimaantulo (7§) ja tietojärjestelmät	40
4.7	Esityksen taloudelliset vaikutukset	43
4.8	Rikosuhrimaksun tuottojen käyttö	47

1 Johdanto

Oikeusministeriössä on valmisteltu virkатыönä luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rikosuhrimaksusta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rikosuhrimaksulaki sekä muutettavaksi sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ja velkojien maksusaantijärjestyksestä annettua lakia.

Rikosuhrimaksulailla otettaisiin käyttöön rikosentekijöiltä perittävä uusi maksu, rikosuhrimaksu. Rikosuhrimaksulakia koskeva luonnos sisältää ehdotukset lain tarkoituksesta (1 §), maksuvelvollisuudesta (2§), maksun suuruudesta (3 §), maksun määräämisestä (4§), muutoksenhausta (5§), maksun täytäntöönpanosta (6§) ja voimaantuloista (7§). Ehdotuksen mukaan maksun suorittamiseen velvollinen olisi täysi-ikäisenä rikoksen tehnyt henkilö, joka tuomitaan rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Lisäksi rikosuhrimaksun suorittamiseen velvollinen olisi oikeushenkilö, joka tuomitaan yhteisösakkoon. Rikosuhrimaksun suuruus olisi 40 euroa tai 80 euroa riippuen rangaistuksen säädetyistä enimmäispituudesta. Oikeushenkilölle määrättävä rikosuhrimaksu olisi 800 euroa.

Rikosuhrimaksu ehdotetaan määrättäväksi samassa menettelyssä ja samassa yhteydessä kuin rikoksen seuraamus. Sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikosuhrimaksu voitaisiin määrätä sen mukaisessa menettelyssä. Rikosuhrimaksun täytäntöönpano ehdotetaan järjestettäväksi sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetyssä järjestyksessä siten, että rikosuhrimaksu olisi ensisijainen sakkoon nähden. Velkojien maksusaantijärjestyksestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rikosuhrimaksu rinnastettaisiin päiväsakoihin, jolloin se ei olisi viimesijainen saatava.

Oikeusministeriö pyysi luonnoksesta lausunnon 19.9.2014 pilottivaiheessa olevan lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelun kautta seuraavilta viranomaisilta, organisaatioilta ja asiantuntijoilta (lausunnon toimittaneet tahot on merkitty tähdellä *):

Valtioneuvoston oikeuskansleri
Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) *
Korkein oikeus

Sisäministeriö (SM) *
Ulkoasiainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) *
Valtiovarainministeriö (VM)*
Työ- ja elinkeinoministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM)*
Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto
Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
Oikeusministeriön talousyksikkö

Oikeusrekisterikeskus (ORK) *
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
Valtakunnansyyttäjänvirasto (VKS) *
Valtakunnanvoudinvirasto
Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö (RISE) *

Poliisihallitus (POHA)*
Rajavartiolaitos *
Tulli *

Helsingin käräjäoikeus (Helsingin KäO)*
Lapin käräjäoikeus
Helsingin hovioikeus (Helsingin HO) *
Rovaniemen hovioikeus (Rovaniemen HO)*
Helsingin syyttäjänvirasto *
Lapin syyttäjänvirasto
Helsingin ulosottovirasto
Lapin ulosottovirasto
Itä-Uudenmaan oikeusaputoimisto
Helsingin oikeusaputoimisto *
Rovaniemen oikeusaputoimisto

Ahvenanmaan maakunta *

Suomen Kuntaliitto ry *

Raha-automaattiyhdistys (RAY) *
Rikosuhripäivystys (RIKU) *
Ensi- ja turvakotien liitto ry *
Tukinainen ry *
Suomen Mielenterveysseura ry *
Monika-Naiset liitto ry *
Naisten Linja Suomessa ry
Amnesty International Suomen osasto ry

Takuu-Säätiö
Kriminaalihuollon tukisäätiö (KRITS) *
Autoliitto *
Kaupan liitto
Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö (SAK) *
Elinkeinoelämän keskusliitto

Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry (Lakimiesliitto) *
Suomen Asianajajaliitto r.y. (Asianajajaliitto) *
Suomen Tuomariliitto - Finlands Domareförbund ry (Tuomariliitto) *
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry (SPJL) *
Suomen Syyttäjähdistys ry

Professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto
Professori Johanna Niemi, Turun yliopisto
Professori Mikko Vuorenpää, Lapin yliopisto
Professori Matti Tolvanen, Itä-Suomen yliopisto *

Korkeimmalle oikeudelle oli varattu tilaisuus lausunnon antamiseen. Sisäministeriölle oli esitetty pyyntö välittää lausuntopyyntö Itä-Uudenmaan, Helsingin ja Lapin poliisilaitoksille.

Tämä lausuntotiivistelmä sisältää lausunnot tiivistettyinä ja yhteenvedon niiden sisälöstä.

2 Yhteenveto

Lausuntoja saatiin yhteensä 35. Pyydetystä 56 lausunnosta saatiin 32, joista kolme oli toimitettu lausuntopalvelu.fi:n kautta. Lisäksi lausuntopalvelun kautta lausunnon antoi kolme yksityishenkilöä.

Valtioneuvoston oikeuskansleri, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Takuu-Säätiö ilmoittivat, ettei niillä ei ole asiassa lausuttavaa tai esityksen johdosta huomautettavaa. Korkein oikeus ilmoitti, ettei anna asiassa lausuntoa.

Lausunnonantajat suhtautuvat esitykseen pääosin myönteisesti. Enemmistö (20) lausunnonantajista kannattaa rikosuhrimaksun käyttöönottoa (SM, STM, VKSV, POHA, Rajavartiolaitos/SM raja-vartio-osasto, Tulli, Rovaniemen HO, Helsingin syyttäjänvirasto, Helsingin oikeusaputoimisto, Ahvenanmaan maakunta, RAY, RIKU, Ensi- ja turvakotien liitto, Tukinainen, Suomen Mielenterveysseura, Monika-Naiset liitto, KRITS, SAK, Suomen Asianajajaliitto, professori Matti Tolvanen). Neljä lausuntoa on tulkittavissa puoltaviksi ilman nimenomaista mainintaa kannatuksesta (VM, LVM, ORK, yksityishenkilö).

Kuusi lausunnonantajaa pitää lain tavoitteita hyvinä, mutta on sitä mieltä, ettei rikosuhrimaksua koskevan lain säätäminen ole paras keino tavoitteisiin pääsemiseksi (EOA, Helsingin HO, Autoliitto, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Tuomariliitto, Suomen Poliisijärjestöjen liitto). Ensisijaiseksi tukipalvelujen rahoitusratkaisuksi esitetään varojen lisäämistä valtion budjettiin. Yhdeksi vaihtoehdoksi esitetään rikosuhrimaksun kohdistamista tarkemmin rikoksiin, joissa on uhri tai jotka työllistävät rikosuhritoimintaa. Kaksi kolmesta lausunnon antaneesta yksityishenkilöstä vastustaa esitystä.

Useat lausunnot sisältävät muutos- tai tarkennusehdotuksia yksityiskohtiin sekä toiveita jatkovalmistelussa huomioon otettavista asioista. Lainsäädäntötekniset huomiot liittyvät lähinnä maksuvelvollisuutta, maksun määräämistä, täytäntöönpanokelpoisuutta ja maksun vanhentumista sekä muutoksenhakua koskeviin täsmennystarpeisiin.

Maksuvelvollisuus (2 §)

Ehdotettua maksuvelvollisuuden rajausta ilmaisee kannattavansa neljä lausunnonantajaa (VKSV, Helsingin syyttäjänvirasto, RIKU, professori Matti Tolvanen). Alaikäisen rajaamista maksuvelvollisuuden ulkopuolelle pitää perusteltuna kuusi lausunnonantajaa (VKSV, Helsingin syyttäjänvirasto, RIKU, Ensi- ja turvakotien liitto, Monika-Naiset liitto

ry, KRITS). Yhdeksän lausunnonantajaa kiinnittää huomiota seikkoihin, jotka liittyvät maksutuoton keräämiseen merkittävässä määrin tieliikenne rikoksista tai rikoksista, joissa ei ole uhria (EOA, LVM, ORK, Helsingin HO, Autoliitto, Asianajajaliitto, professori Matti Tolvanen ja kaksi yksityishenkilöä). Osa pitää maksuvelvollisuuden rajausta perusteltuna, osa ongelmallisena. Lausunnoissa viitataan muun muassa siihen, että nämä tekijäryhmät eivät ole erityisesti aiheuttamassa tukipalvelujen tarvetta. Muutamat pitävät rikosuhrimaksun keräämistä vähävaraisilta kohtuuttomana tai ehdottavat taloudellisen aseman ja maksukyvyyn huomioon ottamisen mahdollisuutta (ORK, Tulli, Lakimiesliitto, yksityishenkilö).

Pykäliin ja perusteluihin tehdyt muutosehdotukset liittyvät pääasiassa maksuvelvollisuuden edellytysten tarkennustarpeisiin (VKSV, Rajavartiolaitos, Helsingin syyttäjänvirasto, Helsingin HO, Helsingin Käo, Helsingin syyttäjänvirasto, KRITS).

Maksun suuruus (3 §) ja porrastus

Ehdotettua maksua ja porrastusta kannattaa kuusi lausunnonantajaa (Rovaniemen HO, Helsingin oikeusaputoimisto, RIKU, Suomen Mielenterveysseura, Monika Naiset liitto ry, KRITS). Maksun suuruudesta ja porrastamisesta on monia yksittäisiä ja toisistaan poikkeavia näkemyksiä (LVM, VSKV, Helsingin KäO, Helsingin syyttäjänvirasto, Tulli, SAK). Kaksi kannattaa porrastamisen poistamista. Maksun määriä ja porrastuksen tarvetta ehdotetaan muun muassa arvioitavaksi lain voimaantulon jälkeen saadun kokemuksen pohjalta. Muutamissa lausunnoissa todetaan rikosuhrimaksujen mahdolliset perimisongelmat (Helsingin HO, Rovaniemen HO, Helsingin oikeusaputoimisto, Rikosuhripäivystys, Tuomariliitto).

Maksun määrittäminen (4 §) ja maksun luonne

Rikosuhrimaksun luonnetta arvioi seitsemän lausunnonantajaa (EOA, LVM, ORK, Tulli, Helsingin oikeusaputoimisto, Lakimiesliitto, Autoliitto). Luonteesta ollaan useaa eri mieltä. Lakimiesliitto pitää rikosuhrimaksua oheisrangaistukseen rinnastuvana vahingonkorvausluonteisena maksuna, Tulli punitiivisena oheisseuraamuksena, ORK tielikenteessä perittävänä uutena maksuna, Helsingin oikeusaputoimisto vahingonkorvausluonteisena maksuna, Autoliitto verona tai lisärangaistuksena. Kolme lausunnonantajaa kaipaava ehdotukseen kaksoisrangaistavuuden kieltoon liittyvää tarkempaa oikeudellista analyysiä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintojen valossa. EOA:n mielestä riippumatta rikosuhrimaksun luonteesta hallinnollisena sanktiona tai rikosoikeudellisena seuraamuksena säätämisperusteluissa katsotaan oikein, että yhdessä

rikosoikeudellisen seuraamuksen kanssa määrättävä rikosuhrimaksu ei olisi kaksoisrangaistuksen kiellon vastainen.

Muutamassa lausunnossa esitetään maksun määräämiseen oikeutettuja virkamiehiä koskevia täydennyksiä (VM, VKSV, Tulli, Rajavartiolaitos). Lisäksi esitetään yksittäisiä huomioita maksun määräämistä koskeviin tilanteisiin (EOA, VKSV, Rovaniemen HO, Helsingin käräjäoikeus, professori Matti Tolvanen).

Muutoksenhaku (5 §)

Muutoksen hakuun liittyviä kantoja on esittänyt viisi lausunnonantajaa (VM, Helsingin HO, Rovaniemen HO, Helsingin KäO, professori Matti Tolvanen). Kolme lausunnonantajaa pitää luonnoksessa esitettyä muutoksenhakuoikeutta perusteltuna. Helsingin HO:n mielestä muutoksenhaun rajoittamista olisi arvioitava uudelleen virhetilanteiden varalta. Vastaajalla tulee olla oikeus hakea muutosta ilman että täytyy samalla hakea muutosta pääasiassa ja hovioikeudella mahdollisuus viran puolesta poistaa virheellinen maksupäätös ainakin vastaajan eduksi. Myös syyttäjän muutoksenhakuoikeus voisi olla puollettavissa. Helsingin käräjäoikeuden mielestä säännöstä on selvennettävä.

Maksun täytäntöönpano (6 §)

Useat lausunnonantajat kiinnittävät huomiota rikoksista tuomittujen vähävaraisuuteen liittyviin seurannaisongelmiin (ORK, Tulli, Rovaniemen HO, Helsingin oikeusaputoimisto, Kuntaliitto, Lakimiesliitto, Tuomariliitto, KRITS, SPJL, yksityishenkilö). Asian nousee esiin myös maksuvelvollisuutta ja maksun suuruutta koskevassa pohdinnassa. On arvioitu, että huomattava määrä rikosuhrimaksuja jää perimättä rikosentekijöiden varattomuuden takia. Lisäksi katsotaan, että ulosotosta aiheutuu turhia kustannuksia ja lisätyötä ulosottoviranomaisille.

Muutama ottaa kantaa rikosuhrimaksun ensisijaisuuteen (ORK, SPJL, Rovaniemen HO). ORK vastustaa sakon täytäntöönpanosta annetun lain 13 §:ään ehdotettua järjestelyä, jonka mukaan rahat kohdistettaisiin ensin rikosuhrimaksulle ja vasta sitten muuntokelpoisille sakoille. Ehdotusta pidetään maksuvaikeuksissa olevien henkilöiden kannalta kohtuuttomana. Se voisi johtaa tilanteeseen, jossa henkilö joutuisi ensin maksamaan rikosuhrimaksun ja sen jälkeen vankilaan suorittamaan muuntorangaistusta. Rovaniemen HO pitää rikosuhrimaksun ensisijaisuutta perusteltuna, vaikka se saattaa vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää ja johtaa sakon muuntorangaistusten lisääntymiseen sekä vankeinhoidon lisäkustannuksiin.

Ehdotukseen toivotaan selkeyden vuoksi kantaa maksun määräämisen vanhenemiseen. ORK nostaa esiin kysymyksen mahdollisesta korosta ja ulosottomaksusta sekä rikosuhrimaksun täytäntöönpanosta toisessa EU-valtiossa.

Voimaantulo (7 §) ja tietojärjestelmät

Tietojärjestelmät nostetaan esiin kymmenessä lausunnossa (SM, VM, ORK, VKSV, POHA, Rovaniemen HO, Helsingin syyttäjävirsto, SPJL, RIKU, professori Matti Tolvanen). Tietojärjestelmien toimivuutta pidetään yhtenä keskeisenä edellytyksenä rikosuhrimaksun käyttöönotolle. Kokemukset oikeus- ja poliisihallinnon tietojärjestelmien kehittämishankkeista näkyvät muun muassa suhtautumisessa arvioituun aikatauluun.

Voimaantulon kytkemistä sakkomenettelylain voimaantuloon kannattavat SM, POHA ja VKSV. ORK pitää lakien voimaantulojen kytkentää merkittävänä riskitekijänä ja katsoo, ettei sakkomenettelylain voimaansaattamista ole syytä vaarantaa samassa yhteydessä toteutettavilla muilla muutoksilla. Professori Matti Tolvanen on sitä mieltä, että voimaantuloa ei pitäisi kytkeä sakkomenettelylakiin eikä poliisin tietojärjestelmän uudistukseen.

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudellisiin vaikutuksiin kiinnitti huomiota usea lausunnonantaja (STM, VM, LVM, ORK, VKSV, POHA, Rovaniemen HO, Helsingin syyttäjävirsto, RIKU, Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Asianajajaliitto, Tuomariliitto, SPJL). Muutama lausunnonantaja oli sitä mieltä, että järjestelmän hallinnolliset kustannukset on arvioitu esityksessä liian alhaisiksi. Joissakin lausunnoissa painotettiin, että rikosuhrimaksun tuottoja tulee seurata ja arvioida ja tarvittaessa tehdä muutokset maksuvelvollisuuden laajentamiseksi tai korottamiseksi. Hallinnollisten sanktioiden laajentamissuunnitelmiin liittyvien kustannusvaikutusten arvioimista tässä vaiheessa edellytti kaksi lausunnonantajaa; kolmas epäili järjestelmän kannattavuutta juuri nämä suunnitelmat huomioon ottaen.

Tietojärjestelmiin kohdentuvia ja muita rikosuhrimaksun käyttöönoton kustannuksia ei lausunnoissa osattu tarkemmin arvioida, mutta riittävää resursointia edellytettiin. Yksi lausunnonantaja katsoi, että maksujärjestelmän aiheuttamat muutostarpeet tietojärjestelmiin tulee yksilöidä ja sitä kautta arvioida, mitä muutokset tulisivat maksamaan ja miten ne vaikuttaisivat järjestelmien käyttöönottoon.

Rikosuhrimaksujen tuottojen käyttö

Osa lausunnonantajista otti kantaa siihen, miten rikosuhrimaksujen tuottoa tulee käyttää tai miten tuottojen jakamista tulee säädellä (STM, Ahvenanmaan maakunta, RAY, Ensi- ja turvakotien liitto, Tukinainen, Suomen Mielenterveysseura, Monika-Naiset liitto). Lausunnoissa näkyi joidenkin tahojen huoli siitä, tuleeko uhrien tukipalvelujen rahoitus kuitenkaan turvatuksi tätä kautta.

3 Yleiset arviot esityksestä

Sisäministeriö pitää lakiesitystä kannatettavana ja riittävästi perusteltuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää rikosuhrimaksumenettelyn luomista myös Suomeen kannatettavana.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että on kriminaalipoliittisesti tärkeää, että uhrin asemaan kiinnitetään huomiota.

Oikeusrekisterikeskus toteaa, että rikosuhrimaksun täytäntöönpanotehtävä sopisi hyvin Oikeusrekisterikeskukselle. Eri yhteyksissä on asetettu tavoitteeksi, että valtiolle tulevien rikokseen tai rikkomukseen perustuvien seuraamusten täytäntöönpano keskitettäisiin Oikeusrekisterikeskukselle jopa yli hallinnonalojen rajojen. Siten olisi luontevaa, että ORK huolehtisi rikosuhrimaksun täytäntöönpanosta, koska maksua koskeva lainsäädäntö ja maksun hallinnointi muutoinkin kuuluisi oikeusministeriön toimialaan.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa rikosuhrimaksulain säätämistä.

Poliisihallitus pitää esitysluonnosta perusteltuna ja lakiehdotusta kannatettavana.

Rajavartiolaitos pitää esitysluonnoksen tavoitteita kannatettavina.

Tulli pitää esityksen tavoitteita rikoksen uhrin aseman parantamisesta uhrien tukitoimien taloudellisia edellytyksiä edistämällä lähtökohtaisen kannatettavana.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että on kriminaalipoliittinen kysymys, onko rikoksenteikijältä kerättävä varoja valtiota velvoittaviin tehtäviin ja että kysymykseen näytetään vastattavan myöntävästi vertailumaissa.

Rovaniemen hovioikeus pitää perusteltuna sitä, että rikokseen syyllistyneellä olisi rikosuhrimaksujärjestelmässä velvollisuus maksaa maksu, jonka tuotto on tarkoitettu rikosten uhrien tukipalveluiden järjestämiseen ja sitä kautta rikosten uhrien hyväksi.

Helsingin syyttäjänvirasto pitää luonnoksessa esitettyä rikosuhrimaksun säätämiseksi koskevaa lakia perusteltuna ja tavoiteltavana.

Helsingin oikeusaputoimisto kannattaa ehdotusta ja toteaa, että lain tarkoitus on hyvä, kun rikosuhrimaksulla vahvistetaan rikoksen uhreille suunnattujen tukipalveluiden valtionrahoitusta.

Ahvenanmaan maakunta pitää positiivisena sitä, että rikosuhrimaksun myötä rikoksen uhrien tukipalveluille saataisiin jatkuvuutta ja niiden laatua voitaisiin parantaa.

Raha-automaattiyhdistys kannattaa ehdotettua rikosuhrimaksua.

Rikosuhripäivystys pitää esitettyä lakiehdotusta erittäin tärkeänä ja tervetulleena uudistuksena. RIKU on itse ollut aloitteellinen useissa Euroopan maissa käytössä olevan rikosuhrimaksujärjestelmän käyttöön ottamiseksi Suomessa. RIKU korostaa myös rikosentekijälle tällä tavalla kohdistuvaa sosiaalista vastuunottoa rikosuhripalveluista sekä järjestelmän pedagogista merkitystä uhrimaksun suorittamisen toimiessa muistutuksena niistä seurauksista mitä rikoksesta voi uhrille aiheutua. Valtion talouden tilanne ei ole toistaiseksi mahdollistanut riittävää rahoitusta näille palveluille eikä tilanteeseen ole näkyvissä muutosta ilman uutta rahoitusmekanismia.

Ensi- ja turvakotien liitto toteaa, että lain tarkoitus on hyvä ja kannatettava ja että liitto kannattaa lakiesityksessä esitetyn rahoitusmallin käyttöönottoa. Liitto pitää tärkeänä, että rikoksen uhrit saavat tarvitsemansa tukipalvelut ja erityispalvelut. Jotta tämä tavoite toteutuu, on rahoituksen järjestäminen rikosuhrimaksun kautta yksi askel eteenpäin. Ensi- ja turvakotien liitossa on herännyt kuitenkin kysymys, paraneeko nykytila eli saadaanko rahoituksen jatkuvuus turvattua tätä kautta.

Tukinainen ry kannattaa rikosuhrimaksua koskevaa lakiesitystä sellaisenaan.

Suomen Mielenterveysseura pitää lakiehdotusta rikosuhrimaksun käyttöön otosta tervetulleena uudistuksena. Rikosuhrimaksu on tarpeen, jotta Suomi pystyy toteuttamaan EU:n rikosuhridirektiivin edellyttämät palvelut. Suomen Mielenterveysseura kannattaa rikosuhrimaksun käyttöönottoa ja rikoksen uhreille tarjotun palvelun rahoituksen järjestämistä rikosuhrimaksun kautta. On viimein aika saattaa rikosuhripalveluiden rahoitus vakiintuneelle tolalle ja turvata palvelujen saatavuus. Rikosuhrimaksu on toimiva ratkaisu rikosuhripalveluiden rahoittamiseen ja rahoitus tulee vakiinnuttaa. Nykyisessä rahoitusmallissa rahoituksen vuosittainen hakeminen kuluttaa kohtuuttomasti niukkoja resursseja ja rahoituksen epävakaisuus vaikeuttaa toimintaa. Rikosuhripäivystyksen toimihenkilöiden resursseja kuluu rahoituksen etsimiseen ja hakemiseen valtakunnallisesti ja paikallisesti sen sijaan, että voimavarat voitaisiin käyttää uhripalvelujen organisoimiseen ja toteuttamiseen.

Monika-Naiset liitto ry pitää esitettyä lakiehdotusta erittäin tärkeänä ja odotettuna kehitysaskelena naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyön kehittämiseksi Suomessa. Lakiehdotuksen tavoite vahvistaa rikoksen uhreille suunnattujen tukipalvelujen epävarmaa rahoitus pohjaa valtionrahoituksella on suuntana oikea. Se on tervetullut uudistus, joka osana muita toimenpiteitä voi vakauttaa tukipalveluja tuottavien järjestöjen

kestämätöntä rahoitustilannetta. Rikosuhrimaksun käyttöönotto on tarpeellinen, jotta Suomi pystyy vastaamaan EU:n uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen asettamiin vaatimuksiin. Lisäksi se on tärkeä signaali yhteiskunnalta siihen, että rikoksella on aina myös taloudellisia seurauksia, joiden kantamisesta myös tekijän on otettava vastuuta.

Kriminaalihuollon tukisäätiö kannattaa rikosuhrimaksun käyttöönottoa, koska siten voidaan turvata uhrien tarvitsemien palveluiden jatkuvuutta ja palveluiden monimuotoisuutta. Rikosuhrimaksun käyttöönotolla voidaan myös herättää rikosentekijän vastuunottoa teoistaan.

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry kannattaa esitystä ja sen pikaista voimaan saattamista. Rikosuhrimaksulaki on kannatettava, mikäli lain tarkoituksena on, kuten esityksessä on todettu, vahvistaa rikoksen uhreille suunnattujen tukipalvelujen rahoitusta. Esitys on omiaan tukemaan rikoksen uhrien oikeuksia. Ehdotuksella on tarkoitus vahvistaa valtionrahoitusta rikosuhrimaksun tuottoa vastaavalla määrällä, joten esityksellä on tarkoitettu toisaalta aikaansaada kustannussäästöjä valtiontalouden osalta.

Asianajajaliitto kannattaa rikosuhrimaksulain säätämistä. Yleisen oikeustajun kannalta on ehdottoman tärkeää, että rikosten uhrien asemaan kiinnitetään huomiota. Olenainen osa tätä on rikosten uhrien tukipalveluiden rahoituksen turvaaminen kestäväällä tavalla. Rikosuhrimaksujärjestelmä vahvistaisi huomattavasti tukipalveluiden rahoittamista.

Professori Matti Tolvanen toteaa, että lakiehdotus on perusteltu. Tolvanen toteaa, että kriminaalipolitiikan yhtenä funktiona on luottamus. Rankaisemalla pidetään yllä ihmisten luottamusta oikeusjärjestelmän tehokkuuteen. Samalla on pidettävä yllä luottamusta siihen, että rikoksen uhreista pidetään huolta. Tässä huolenpidossa on keskeistä uhrien tukeminen rikosprosessin aikana ja prosessin ulkopuolella. Uhrien auttamisjärjestelmät voivat olla tehokkaita myös uhriutumisen ehkäisemisessä. Tässä katsannossa rikosuhrimaksu on hyvin sovitettavissa tavoitteelliseen ja rationaaliseen kriminaalipolitiikkaan, joka on ollut Suomessa vallitsevana ainakin viimeiset neljä vuosikymmentä.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että tavoiteltu ja tärkeä rikosuhrien tukipalveluiden rahoituksen vahvistaminen olisi sinänsä mahdollista toteuttaa ehdotettua yksinkertaisemmin lisäämällä tähän tarvittavat lisävarat oikeusministeriön hallinnonalan budjettiin. Suomen oikeusjärjestelmän budjetointi ei valitettavasti kestä vertailua

esimerkiksi Ruotsiin. Tässä valossa on muutenkin tarvetta oikeusministeriön hallinnonalan budjettiosuuden merkittävälle ja pysyvälle kasvattamiselle nykyisestä.

Autoliitto toteaa, että esitetty malli on laajennettu taloudellisista syistä koskemaan laajaa joukkoa rikoksia, joissa ei ole uhria tai joiden osuus esimerkiksi Rikosuhripäivystyksessä käsiteltävistä tapauksista ei ole mainittava. Koska näiltä rikoksilta puuttuu yhteys rikosuhripalvelujen kysyntään ja tarpeeseen, ei hallituksen esityksen luonnoksessa ole kyse maksusta vaan verosta tai lisärangaistuksesta. Suomessa tieliikenteen rangaistusjärjestelmä on kansainvälisesti arvioiden erittäin ankara, eikä nyt esitetylle rangaistusluonteiselle lisämaksulle ole olemassa perusteita. Autoliitolla ei ole mitään sitä vastaan, että Suomessa kehitetään sinänsä tarpeellista Rikosuhripäivystystä, mutta ellei maksua voida kohdistaa nyt esitettyä tarkemmin rikoksiin joissa on uhri tai jotka työllistävät rikosuhritoimintaa, sen rahoitus tulisi toteuttaa valtion yleisestä budjetista.

Lakimiesliitto pitää rikosten uhrien tukipalveluiden rahoitusaseman vahvistamista tärkeänä. Rahoitusaseman vahvistaminen on tärkeää sekä tukipalveluiden jatkuvuuden takaamiseksi että kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseksi. Lakimiesliitto katsoo kuitenkin, että tukipalveluiden rahoitus tulisi ensisijaisesti toteuttaa valtionavustusmallin kautta. Verotuksen kautta kerätty rahoitus olisi hallinnollisesti tehokkainta eikä monimutkaistaisi nykyistä rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää. Rikosuhrimaksu olisi periaatteellisesti merkittävä muutos suomalaiseen seuraamusjärjestelmään, eikä järjestelmää pidä monimutkaistaa ilman painavia syitä ja perusteellista harkintaa. Pelkästään se, että rikosten uhrien tukipalveluita ei haluta rahoittaa suoraan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta, ei ole riittävä syy muokata seuraamusjärjestelmän perusteita.

Tuomariliitto kannattaa rikoksen uhrien aseman parantamista ja uhreille annettavien tukipalveluiden valtionrahoituksen vahvistamista. Tuomariliitto yhtyy siihen näkemykseen, että rahoitusaseman vahvistaminen on tärkeitä sekä tukipalveluiden jatkuvuuden takaamiseksi että kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseksi. Tuomariliiton käsityksen mukaan rahoitus on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa valtionavustusmallin mukaisesti. Tällaisen mallin mukaisesti kerätty rahoitus on hallinnollisesti tehokkain eikä monimutkaista nykyistä rikosoikeudellista järjestelmää tarpeettomasti. Pelkästään se, että rikoksen uhrien tukipalveluita ei haluta rahoittaa suoraan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta, ei ole peruste muokata seuraamusjärjestelmän perusteita. Tilanteessa, jossa jo olemassa olevan toiminnan rahoitus on säästöohjelmista johtuen vaakalaudalla, kaikenlaisten uusien toimintojen ja instituutioiden luomiseen tulisi suhtautua pidättyvästi. Ensisijaisesti Tuomariliitto vastustaa rikosuhrimaksua koskevaa esitystä. Toissijaisesti Tuomariliitto katsoo, että esitystä on vielä jatkovalmisteltava.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto toteaa, että viime vuosina toteutetussa kriminaalipoliitiikassa rikoksesta epäillyn ja syytetyn asema on korostunut. Siten rikoksen uhrin aseman parantaminen – sekä rikosasian käsittelyn eri vaiheissa että tukitoimissa – on erittäin tärkeää. Myös ajatus rikollisuudesta aiheutuvien kustannusten ohjaamisesta tehokkaammin rikosentekijöille on tärkeä. Rikosvastuun mukaisesti rikosentekijän tulisi vastata tekonsa seurauksista mahdollisimman laajasti. Tärkeistä tavoitteista huolimatta SPJL ei pidä hallituksen esitysluonnosta rikosuhrimaksua koskevaksi laiksi onnistuneena eikä rikosuhrimaksujärjestelmää kovinkaan vaikuttavana eikä tarkoituksenmukaisena. Keinoja tavoitteen saavuttamiseksi tulee miettiä tarkemmin. Rikoksen uhrien tukipalveluiden tuottaminen ja rahoitus tulee kokonaisuudessa järjestää kestäväällä tavalla ja siten, että palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla.

Helsingin hovioikeuden mielestä ehdotettu järjestelmä vaikuttaa sinänsä yksinkertaiselta ja selkeältä, mutta on aiheellista kysyä, onko uutta erillistä maksujärjestelmää syytä luoda kaikkien nykyisten maksuseuraamusten päälle. Vastaaja voidaan samalla tuomiolauselmallalla tuomita rikosoikeudelliseen maksuseuraamukseen (sakko, menettämisseuraamus) sekä velvoittaa korvaamaan asianomistajalle oikeudenkäyntikulut, korvaamaan valtiolle sen varoista maksetut todistelukustannukset tai asianomistajan oikeusapukulut ja mahdollisesti lisäksi valtiolle tai omalle avustajalle omasta avustamisesta aiheutuneet kulut. Muutosta hakenut vastaaja voi lisäksi olla maksuvelvollinen oikeudenkäyntimaksusta. Lisäksi käräjäoikeuden ja hovioikeuden lainkäyttötyössä menee aikaa erilaisten pääasiaan liitännäisten, valtiolla suoritettavien korvaus- ja maksukysymysten käsittelyyn ja niiden ratkaisemiseen. Uuden liitännäismaksun esittämisen sijaan olisi syytä harkita, voitaisiinko tuomioistuimissa ottaa käyttöön nykyistä huomattavasti yksinkertaisempi ja kaavamaisempi korvaus- ja maksujärjestelmä, jonka tuottoa voitaisiin ohjata myös rikosten uhrien tukipalveluihin. Samassa yhteydessä voitaisiin selvittää, voitaisiinko Suomessakin siirtyä järjestelmään, jossa todistajanpalkkioita koskevat kysymykset hoidettaisiin oikeussalin ulkopuolella. Nyt palkkioiden ja kustannusten yksityiskohtainen selvittely oikeudenkäynnin aikana voi paitsi kiusallisella tavalla häiritä pääasian käsittelyä, viedä tarpeettomasti aikaa ja aiheuttaa kustannuksia.

Kaksi lausunnon antanutta **yksityishenkilöä** ei kannata esitystä. Yksi henkilö katsoo lakiehdotuksen muodostavan toisen rangaistuksen varsinaisen rangaistuksen rinnalle ja olevan ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan kanssa. Lisäksi hän pitää sitä perustuslain 6 § vastaisena, koska pienituloista rikosentekijää rangaistaan suurituloista ankarammin.

Toinen yksityishenkilö katsoo rikosuhrimaksun olevan varsin epätoivoinen yritys hankkia lisärahoitusta ja kysyy, eikö yleinen auttamisjärjestelmä voisi auttaa riittävästi myös rikoksen uhreja. Rikosuhrimaksussa syy-yhteys [rikoksen ja rahoitettavan tukipalvelun välillä] on kyseenalainen tai puuttuu kokonaan. Hän kiinnittää huomiota myös siihen, että rikosuhrimaksu perittäisiin jopa ennen sakkoa, jolloin se vaikeuttaisi rikosentekijän mahdollisuuksia välttää sakon muuntorangaistusta.

Kolmas pitäisi perusteltuna muuttaa lakiehdotusta siten, että rikosuhrimaksu kohdistettaisiin yksinomaan ehdollisiin ja ehdottomiin vapausrangaistuksiin sekä yhdyskuntapalveluun. Hän ei katso lakiehdotuksen edistävän yleistä oikeustajua eikä oikeudenmukaisuuden tunnetta etenäkään rikoksissa, joissa uhria ei ole tai uhriksi voidaan kas-
toa tekijä itse. Esimerkkinä mainitaan liikenneturvallisuuden vaarantaminen yksinomaan nopeusrajoitusta rikkomalla ja huumausaineen käyttörikos.

4 Yksityiskohtaiset kannanotot

4.1 Maksuvelvollisuus (2§)

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa lausunnossaan, että esitysluonnoksessa tunnustetaan riski siitä, että rikosuhrimaksujärjestelmä voi rapautua siinä tapauksessa, että liikenerikokset ja muut vähäisemmät rikosasiat rajattaisiin pois rikosseuraamusjärjestelmästä osaksi hallinnollisten sanktioiden järjestelmää.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että ministeriössä valmistellaan tieliikennelain kokonaisuudistusta, jonka yhteydessä arvioidaan, voitaisiinko tieliikenteessä tapahtuvat vähäiset tieliikenerikkomukset ja laiminlyönnit käsitellä tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolella hallinnollisina sanktioina. Tämä on syytä ottaa laskelmissa huomioon jo nyt eikä niin kuin ehdotuksessa todetaan, että hallinnollisten sanktioiden laajentamisen yhteydessä tulee ottaa huomioon vaikutukset rikosuhrimaksuun.

Oikeusrekisterikeskus toteaa, että rikosuhrimaksua perittäisiin pääsääntöisesti liikenerikkomuksiin syyllistyneiltä tavallisilta maksukykyisiltä kansalaisilta. Useimmiten maksu perustuisi rikkomukseen, jossa ei ole lainkaan uhria tai asianomistajaa. Tässä mielessä ei olisi kyse lainkaan rikosuhrimaksusta vaan pikemminkin uudesta tieliikenteessä perittävästä maksusta, mikä asiantila olisi syytä tuoda avoimemmin esiin ehdotetussa laissa ja mahdollisesti myös maksun nimessä. Maksun nimi voisi olla esimerkiksi tieliikenteen seuraamusmaksu ja rikosuhrimaksu.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että koska rikosuhrimaksu käytännössä ankaroittaa kokonaisseuraamusta, järjestelmällä on oltava selkeät reunaehdot. VKSV kannattaa esitettyä maksuvelvollisuuden rajausta. Maksu ei koskisi alaikäisiä rikoksentekejiä ja se kohdistuisi vain vankeusuhkaisiin kriminalisointeihin. VKSV kannattaa hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamista ja katsoo, että rikosuhrimaksun kustannusvaikutusten muutokset tulee arvioida jo käsillä olevassa säädösvalmistelussa. Se olisi merkittävä kriminaalipoliittinen uudistus eikä tukipalvelujen kustannuspaineiden tule vaikuttaa tuota käyttöalaa supistavasti.

VSKV ehdottaa, että lakiehdotuksen toisen pykälän ensimmäisen lauseen muotoilu tulee tarkentaa 4 §:ssä säädettävän toimivallan mukaiseksi. "Rikosuhrimaksun on velvollinen suorittamaan henkilö, joka tuomitaan *tai jolle määrätään rangaistus* rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta." Esityksen perusteluissa oleva

seikka, että maksuvelvollisuus seuraa, jos yksikin tuomittavista rikoksista on vankeusuhkainen, tulee lisätä itse lakitekstiin.

Rajavartiolaitos kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että esitysluonnoksessa rikosuhrimaksulain maksuvelvollisuutta koskevan 2 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan rikosuhrimaksun suorittamiseen velvollisia olisivat vankeusuhkaisesta rikoksesta oikeudessa tuomittavat henkilöt sekä myös henkilöt, joille syyttäjä määrää sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä sakkorangaistuksen rikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen. Rajavartiolaitos toteaa, että lain 2 §:ssä on kuitenkin mainittu vain rikoksesta tuomittu henkilö. Lisäksi perusteluissa mainitaan ainoastaan syyttäjä sakkomenettelylain mukaisen sakkorangaistuksen määräjänä eikä poliisia lainkaan.

Helsingin hovioikeus esittää, että maksuvelvollisuuden edellytykseksi tulisi jo 2 §:ssä säätää, että rikosentekijä tuomitaan *rangaistukseen*. Vasta maksun suuruutta koskeva 3 §:tä ilmenee, että rikokseen syylliseksi todetulle, mutta rangaistukseen tuomitsematta jätetylle maksua ei voi määrätä.

Helsingin hovioikeus toteaa, että uuden maksujärjestelmän tuotto tulee sellaiselta tekijäryhmältä, joka ei ole erityisesti aiheuttamassa tukipalvelujen tarvetta. Esitysluonnoksen mukainen maksutuotto tulisi merkittävässä määrin kertymään liikenne rikoksiin syyllistyneiltä, joilla on ilmeisesti keskimäärin enemmän maksukykyä kuin esimerkiksi perinteisiin omaisuus- tai väkivaltarikoksiin syyllistyneillä. Liikenne rikokset ovat massarikoksia, ja pelkästään rattijuopumusrikoksiin tuomittuja on vuosittain parikymmentä tuhatta. Liikenne rikokset ovat yleensä vaarantamisrikoksia, eikä niissä usein ole rikosuhreja. Mahdolliset vahingot uhreille korvataan liikennevakuutuksista.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan säännösteksti jättää epäselväksi, tuomitaanko samalla kertaa useammasta rikoksesta tuomittu yhteen vai useampaan rikosuhrimaksuun. Perusteluissa asia selviää, mutta sen pitäisi selvitä myös lakitekstissä. Samoin on epäselvää, tarkoittaako sanonta ”.., joka tuomitaan rikoksesta” sekä tilannetta jossa henkilö tuomitaan rangaistukseen että tilannetta, jossa hänen syykseen luetaan rikos, mutta hänet jätetään poikkeussäännöksen nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Vastaus löytyy vasta 4 §:n perusteluista. Selvyden vuoksi 2 §:n säännös tulisi kirjoittaa muotoon ”...henkilö, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta...” Epäselväksi jää myös tilanne, jossa rikoslain 7 luvun 6 ja 7 §:n sekä nuorisorangaistuslain 18 §:n nojalla aikaisempi rangaistus katsotaan riittäväksi seuraamukseksi myös uudesta rikoksesta. Onko henkilö tällöin tuomittu rikoksesta rangaistukseen?

Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että alaikäisten rikoksen tekijöiden rajaaminen rikosuhrimaksun maksuvelvollisuuden ulkopuolelle on perusteltua. Ehdotuksesta ei ilmene, jätetäänkö rikosuhrimaksu määräämättä, jos yhdessä käsiteltävänä on sekä alle 18-vuotiaana että 18 vuotta täyttäneenä tehtyjä rikoksia, joista täysi-ikäisenä tehty rikos on vankeusuhkainen ja joista rikoksista määrätään samalla kertaa yhteinen rangaistus. Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että rikosuhrimaksun tulee koskea kaikkia vankeusuhkaisia rikoksia, jotta järjestelmä pysyy yksinkertaisena. Rikosuhrimaksun ulkopuolelle ei tule jättää mitään rikoksia, kuten esimerkiksi liikenne rikoksia tai niin sanottuja uhrittomia rikoksia.

Rikosuhripäivystys pitää tärkeänä, että uhrimaksu voidaan määrätä myös ns. uhrittomista rikoksista. Esimerkiksi tieliikenne rikokset ovat sellaisia, että niissä syntyy vaaratilanteiden vuoksi uhreja, eikä liikenne rikosten uhreille ole Suomessa kohdennettuja palveluita, vaikka tähän olisi tarvetta. RIKU pitää hyvänä periaatetta, jonka mukaan maksua ei määrätä alaikäiselle.

Ensi- ja turvakotien liitto kannattaa sitä, että alaikäisiltä rikosentekijöiltä ei peritä rikosuhrimaksua. Samoin syyntakeettomien kohdalla on oikein jättää heidät ulkopuolelle. Ensi- ja turvakotien asiantuntemus ei lausunnon mukaan riitä arviomaan muilta osin rikosuhrimaksuun velvollisten määrittelyä ja rajauksia rikosoikeudellisen seuraamuksen perusteella.

Monika-Naiset liitto ry pitää hyvänä periaatetta, että maksua ei määrätä alaikäiselle. On tärkeää, että esityksessä pyritään kohtuullisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Järjestelmässä olisi kuitenkin tärkeä pyrkiä siihen, että vaikka kaikki rikoksesta tuomitut henkilöt pystyisi rikosuhrimaksua maksamaan, olisivat maksusta saatavat tuotot kuitenkin niin suuria, että niillä olisi merkittävä vaikutus uhrien auttamistyölle.

Kriminaalihuollon tukisäätiö toteaa, että lakiehdotuksen perusteluissa olisi hyvä selkiyttää ja tarkentaa, keitä kaikkia rikosuhrimaksu koskee (esim. myös ylinopeussakot). Perusteltua on jättää alle 18-vuotiaat maksun ulkopuolelle.

Autoliitto toteaa lausunnossaan, että tieliikenne rikokset ovat tyypiltään rikoksia, joiden osuus rikosuhritoiminnan kysynnästä on vähäinen, mutta joiden maksuosuus koko järjestelmän rahoittamisesta olisi korkea. Arvion mukaan puolet maksuista kerättäisiin tieliikenne rikoksista ja oletettavasti perityksi saaduista maksuista osuus olisi vielä merkittävästi suurempi. Hallituksen esityksen luonnoksesta ei selviä, mikä osa rikosuhrien tukipalveluiden asiakkaista on tieliikenne rikosten uhreja. Tällä perusteella katsotaan, että kyse on verosta tai lisärangaistuksesta eikä maksusta.

Asianajajaliitto toteaa, että ehdotetulla järjestelmällä valtaosa rikosuhrimaksuista kertyisi liikenne rikoksiin syyllistyneiltä eli sellaisten rikosten tekijöiltä, jotka eivät tyyppi-tapauksissa ole tukipalveluiden tarpeen näkökulmasta oleellisia. Ottaen huomioon rikosuhrimaksun tavoitteet on järjestelmästä kuitenkin tehtävä mahdollisimman yksinkertainen ja kattava. Näiden rikosten rajaaminen lain ulkopuolelle tekisi koko järjestelmän kannattamattomaksi. Tähän nähden liikenne- ja viestintäministeriössä valmistavassa tieliikennelain kokonaisuudistuksessa tulisi arvioida tarkkaan mahdollisen uudistuksen vaikutukset rikosuhrimaksulakiin.

Tuomariliitto pitää tärkeänä, ettei rikosuhrimaksun uloteta ”uhrittomiin” rikoksiin. On totta, että sanotuissa rikoksissa saatetaan aiheuttaa vaaratilanteita, jotka huonoimmassa tapauksessa voisivat johtaa ”uhriutumiseen”. Tuomariliiton mielestä on kuitenkin yleisen vahingonkorvausoikeudellisen aiheuttamisperiaatteen vastaista ulottaa nyt puheena olevan kaltainen rikokseen liittyvä seuraamus rikosentekijään, joka on syyllistynyt tällaiseen ”uhrittomaan” rikokseen.

Professori Matti Tolvanen toteaa lausunnossaan, että perinteisiin omaisuusrikoksiin tuomitut ovat usein maksukyvyttömiä, eikä heiltä saada sakkojakaan perityksi. On kuitenkin myös niin, että tukipalvelujen tarve on suurin vainoamistyyppisissä rikoksissa, vapautteen kohdistuvissa rikoksissa, seksuaalirikoksissa ja pahoinpitelyissä. Näihin rikoksiin syyllistyneiltä siis olisi perusteltua syytä uskoa uhrimaksuja myös kertyvän ulosoton keinoin. Näin ollen maksu näyttäisi kohdistuvan (liikenne rikoksia lukuun ottamatta) juuri tukipalvelujen tarpeen näkökulmasta ”oikeisiin” rikoksiin. On kohtuullista, että rikoksiin syyllistyneet vastaavat osaltaan myös uhrien tukipalvelujen kuluista. Liikenne rikosten (muiden kuin vammautumiseen tai kuolemaan johtaneiden) mukana olo on perusteltu oikeastaan vain maksukertymän takaamiseksi.

Kaksi kolmesta lausunnon antanutta **yksityishenkilöstä** pitää rikosuhrimaksussa maksuvelvollisuuden syy-yhteyttä kyseenalaisena tai katsoo sen puuttuvan kokonaan. Lakiehdotus ei edistä yleistä oikeustajua eikä oikeudenmukaisuuden tunnetta etenkin rikoksissa, joissa uhria ei ole, tai uhriksi voidaan katsoa tekijä itse. Esimerkkeinä mainitaan liikenneturvallisuuden vaarantaminen nopeusrajoitusta rikkomalla ja huumausaineen käyttörikos. Toinen lausunnonantajista pitää perusteltuna muuttaa lakiehdotusta siten, että rikosuhrimaksu kohdennettaisiin yksinomaan ehdottomiin ja ehdollisiin vaupausrajoituksiin ja yhdyskuntapalveluun.

4.2 Maksun suuruus (3 §) ja porrastus

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että järjestelmän on syytä olla yksinkertainen. Perustellusti voi kuitenkin kysyä, onko 40 tai 80 euron ylimääräisen maksuseuraamuksen vaikutus tulotasoon samanlainen liikenne rikoksissa kuin törkeissä talousrikoksissa. LVM toteaa, että maksun jonkinasteinen porrastaminen voisi olla perusteltua.

Oikeusrekisterikeskus katsoo, että rikosuhrimaksun rahamäärä suhteessa päiväsakkojen kokonaisuuteen muodostuu vähävaraisella henkilöllä kohtuuttoman suureksi. Esimerkiksi 10 päiväsakon sakkorangaistus 40 euron rikosuhrimaksun kanssa tarkoittaisi 100 euron seuraamusta. Tällöin seuraamusten yhteismäärä nousisi 40 prosentilla, mitä ei mitenkään voida pitää kohtuullisena. Ulosottooperinnässä maksuvelvollinen joutuisi lisäksi maksamaan ulosottomaksun, jolloin tosiasiallinen korotus olisi ainakin 50 prosenttia. ORK:n mukaan järjestelmä kohtelisi vähävaraisia henkilöitä erittäin epäoikeudenmukaisesti.

Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää maksun porrastuksen poistamista siitäkin huolimatta, että rikosuhrimaksu joissain yksittäisissä tilanteissa tulisi olemaan suurempi kuin sakkorangaistus. Erisuuruisuus ei ole ollut ongelma liiketoimintakielloissa, jotka ovat usein rangaistusta pidempiä. Myös yhteisösakko yhden miehen yhtiössä on usein huomattavasti suurempi kuin varsinainen rangaistus. Kaikille sama kiinteä rikosuhrimaksu on selkeä ja ennakoitavissa, ja samansuuruisuus (80 €) vahvistaisi maksupohjaa. VKSV:n mielestä oikeuslaitoksen resurssien heikkenemisen myötä olisi toivottavaa, että tuomioistuimen ulkopuoliseen sakkomenettelyyn siirtyisi sellaisiakin rikostyyppisiä, joista ankarin säädetty rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta. Rikosuhrimaksun porrastuksesta tulisi luopua tätäkin lainmuutosmahdollisuutta silmällä pitäen.

Tulli katsoo, että erityisesti lievien rikosten osalta rikosuhrimaksu merkitsisi tosiasiallisesti huomattavaa sanktioankaruuden korottamista, mikäli sakkorangaistukseen tuomitun tulot ovat matalat. Esimerkkinä mainitaan, että kymmenen päiväsakkoa á 6 euroa merkitsisi nykyisen 60 euron sijasta vastaisuudessa rikosuhrimaksun kanssa yhteensä sadan euron taloudellista seuraamusta. Moitittavampien rikosten ja niistä tuomittavien ankarampien rangaistusten kohdalla rikosuhrimaksu ei lisäisi vastaavassa suhteessa rangaistuksen kokonaisankaruutta. Tulli katsoo, että asian jatkovalmistelussa voisi olla asianmukaista harkita rikosuhrimaksun porrastamista useammalle tasolle madaltaen erityisesti lievimpien rikosten johdosta määrättävää rikosuhrimaksua ja arvioida mahdollisuutta korottaa törkeiden rikosten perusteella määrättävää rikosuhrimaksua selvästi nyt ehdotetusta 80 eurosta. Niin ikään rikoksesta tuomitun taloudellisen aseman

ja tämän maksukyvyyn huomioon ottaminen päiväsakkojärjestelmää vastaavalla tavalla rikosuhrimaksun suuruutta määriteltäessä saattaisi olla yhdenvertaisuuden kannalta puollettavaa.

Rovaniemen hovioikeus kannattaa hallituksen esityksen luonnoksessa esitettyä mallia rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen mukaan porrastetun rikosuhrimaksun määrästä, maksuvelvollisuuden määrittämisestä vain täysi-ikäisenä rikokseen syyllistyneille, rikosuhrimaksun suuruutta ja maksun ulottamista myös oikeushenkilöihin.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että rikosuhrimaksun porrastus on turhaa ja lisää tuomioistuimen työtä. Maksu tulee perittäväksi jokseenkin jokaisessa tuomioissa. Rikoslaisissa on jo nyt lukuisia säännöksiä, joihin sovelletaan erilaisia asteikkoja tai porrastuksia.

Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että luonnollisille henkilöille määrättävän rikosuhrimaksun suuruudet vaikuttavat luontevilta. Myös rikosuhrimaksujen rajapinnat (ankarin säädetty rangaistus enintään kuusi kuukautta vankeutta ja ankarin säädetty rangaistus yli kuusi kuukautta vankeutta) tuntuvat sopivilta. Koska alin yhteisösakon määrä on 850 euroa, tulisi yhteisöille määrättävän rikosuhrimaksun suuruus olla vähintään samansuuruinen eli 850 euroa.

Helsingin oikeusaputoimisto toteaa, että kun rikosuhrimaksun suuruudeksi ehdotetaan 40 euroa tai 80 euroa riippuen rangaistuksen enimmäispituudesta, on määrä rikoksentekijän kannalta kohtuullinen lisäsanktio. Rikoksen uhrille tuomitut korvaukset esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä, törkeästä kavalluksesta tai seksuaalirikoksista ovat yleensä aivan toista suuruusluokkaa kuin ehdotettu rikosuhrimaksu.

Rikosuhripäivystys kannattaa esitettyä rangaistusasteikon mukaista porrastettua maksujärjestelmää, jossa maksuseuraamus olisi joko 40 tai 80 euroa. Yhteisösakon osalta 800 euron maksu olisi kohtuullinen. Porrastettu maksujärjestelmä korostaa järjestelmän kohtuullisuutta, kun lievemmistä rikoksista tuomituille maksu on pienempi.

Ensi- ja turvakotien liitto toteaa, että maksun suuruutta on vaikea arvioida. Rikoksen uhrin näkökulmasta se voi olla riittämätön. Tukipalvelujen tuottajan kannalta voi olla, että riittävää määrää rahoitusta ei saadakaan kasaan ja mikä sitten eteen. Rikoksen tekijän kannalta summa voi olla suuri, jopa kohtuuton. Ensi- ja turvakotien liitolla ei ole kantaa summan suuruuteen.

Suomen Mielenterveysseura toteaa, että lakiehdotukseen sisältyvät esitykset maksun porrastuksesta (lievemmistä rikoksista tuomituille maksu on pienempi, maksua ei määrätä alaikäiselle) ovat kannatettavia.

Monika-Naiset liitto ry kannattaa esitettyä rangaistusasteikon mukaista porrastettua maksujärjestelmästä, jossa maksuseuraamus olisi joko 40 tai 80 euroa. Yhteisöosakon osalta 800 euron maksu olisi kohtuullinen.

Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää maksun ehdotettua suuruutta sopivana. On kuitenkin huomioitava, että sama henkilö voi rikoksia uusia joutua maksamaan rikosuhrimaksun lukuisia kertoja maksun tullessa aina, kun tehty rikos on sellainen, josta voidaan tuomita vankeutta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK toteaa, että esitetyt rikosuhrimaksut ovat 40–80 euron ja yhteisöiltä 800 euron suuruisina varsin pieniä, joten niiden määrää on syytä arvioida lain voimaantulon jälkeen saadun kokemuksen pohjalta. Erityisesti yrityksiltä perittävän rikosuhrimaksun suuruuden osalta olisi SAK:n mukaan hyvä selvittää mahdollista porrastustarvetta mm. yrityskoon mukaan.

Lakimiesliitto katsoo, että järjestelmän tehokkaan toiminnan takaamiseksi pitää harkita sitä, kerätäänkö maksua myös varattomilta ja pienituloisilta.

Tuomariliitto pitää tärkeänä, että mikäli rikosuhrimaksun käyttöön ottamiseen päädytään, selvitetään, onko maksu määrättävä kaikille maksunmääräämiskriteerit muodollisesti täyttävälle henkilölle. Erityisesti Tuomariliiton mielestä on perusteltua pohtia, pitäisikö maksusta vapauttaa varattomat ja kaikkein pienituloisimmat henkilöt. Tilastollisesti on todennäköistä, ettei rikosuhrimaksua saada heiltä kuitenkaan perittyä. Maksun määräämisestä tuomioistuimessa ja tuloksettomasta perinnästä ulosotossa aiheutuu huomattava määrä turhaa työtä, joka voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisemminkin.

4.3 Maksun määrääminen (4§) ja maksun luonne

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa lausunnossaan, että esitysluonnoksen mukaan rikosuhrimaksu ei olisi rangaistus, vaan "rikoksesta johtuva erityislaatuinen maksuseuraamus". Näiltä osin esitysluonnoksessa ei ole suoritettu väitettä lähemmin perusteltavaa oikeudellista analyysiä esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Englakriteereiden valossa. Ne tuntuisivat viittaavaan pikemminkin rikosuhrimaksun rangaistukselliseen luonteeseen (rikosuhrimaksu olisi yleisesti eikä vain erityiseen ryhmään soveltuva ja sen luonne voidaan nähdä yleisestävänä ja rankaisullisena). Riippumatta rikosuhrimaksun luonteesta hallinnollisena sanktiona tai rikosoikeudellisena seura-

muksena säätämisyjärjestysperusteluissa katsotaan EOA:n mielestä oikein, että yhdessä rikosoikeudellisen seuraamuksen kanssa määrättävä rikosuhrimaksu ei olisi kaksoisrangaistuksen kiellon vastainen.

EOA mainitsee kuviteltavissa olevan tilanteita, joissa rikosuhrimaksujen lukumäärä voi vaihdella jossain määrin sattumanvaraisesti sitä kautta, että samaan henkilöön kohdistuvia syytteitä "pilkotaan" eri syistä erillisiksi kokonaisuuksiksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa lausunnossaan, että esityksessä ei ole mainittava rikosuhrimaksun luonteesta (vero, maksu, veronluonteinen maksu). Myöskään kaksoisrangaistavuuden kieltoon ei oteta kantaa kuin viittaamalla siihen, että kyse on sallitusta toimenpiteestä vastaavasti kuin konfiskaatiossa. LVM katsoo, että säätämisyjärjestyksen kannalta olisi syytä perustella väitettä tarkemmin Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen tulkintojen kautta. Kaksoisrangaistavuutta koskevia valituksia on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimissa vireillä myös liikenneasioissa.

Valtiovarainministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että poliisin lisäksi Tulli voi käyttää tuomiovaltaa tuomioistuinten ulkopuolella rangaistusmääräysmenettelyssä ja rikesakkomenettelyssä. Tullin toimivallasta antaa rangaistusvaatimus ja määrätä rikesakko on säädetty valtiovarainministeriön hallinnonalan lainsäädännössä. Jos tullirikos voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies voi antaa rangaistusvaatimuksen. Jos Tullin tutkittavana olevasta rikoksesta voidaan määrätä seuraamukseksi rikesakko, tullimies voi määrätä sen.

VM katsoo, että koska Tulli voi määrätä rikesakon, sen tulisi voida määrätä samassa menettelyssä myös rikosuhrimaksu. Tulli harjoittaa liikennevalvontaa yhdessä poliisin ja rajavartiolaitoksen kanssa. Rajanylityspaikalla Tulli huolehtii päivittäisestä liikennevalvonnasta omien päätehtäviensä ohella. Tullin valvonta perustuu useaan eri lakiin, kuten mm. tieliikennelakiin (267/1981) ja ajoneuvolakiin (1090/2002). Myös tästä syystä olisi tarpeen säätää Tullin oikeudesta määrätä rikosuhrimaksu. VM esittää, että rikosuhrimaksulain 4 §:ään loppuun lisätään Tulli maksun määrääväksi viranomaiseksi.

Tullimiehen oikeudesta säädetään tullilain (1466/1994) 46 §:ssä. Vireillä olevan lakiuudistuksen myötä tullilain 46 § kumottaisiin ja asiasta säädettäisiin jatkossa rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 7 §:ssä. Lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys (HE 174/2014 vp) on annettu eduskunnalle 25. syyskuuta 2014. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta.

VM toteaa lausunnossaan, että niin nykyisen tullilain 46 §:ssä kuin rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (jäljempänä TRT-laki) 2 luvun 7 §:ssä viitataan menettelyjen osalta

rangaistusmääräysmenettelystä annettuun lakiin (692/1993) ja rikesakkomenettelystä annettuun lakiin (66/1983). Kaksi viimeksi mainittua lakia on ollut tarkoitus korvata sakon ja rikesakon määräämisestä annetulla lailla (754/2010), jonka voimaantulosta säädetään erikseen. Samalla on ollut tarkoitus muuttaa tullilain 46 §:ää lailla 2010/763, jonka voimaantulosta on myös ollut tarkoitus säätää erikseen. Voimaantuloon on vaikuttanut oikeushallinnon tietojärjestelmähankkeiden eteneminen. Jos TRT-laki annetaan, sen myötä kumottaisiin sekä tullilain 46 § että säännöksen muuttamista koskeva oikeusministeriön laki 2010/763. Jos tullimiehen oikeuteen antaa rangaistusmääräys tai rikesakko on tarpeen tehdä muutoksia, olisi ne jatkossa tehtävä TRT-lakiin. Valtiovarainministeriö pyytää siinä tapauksessa oikeusministeriötä kiinnittämään huomiota siihen, tarvitseeko lainkohtaa tullimiehen oikeudesta muuttaa joko rikosuhrimaksulain tai sakkomenettelylain vuoksi.

Oikeusrekisterikeskus toteaa lausunnossaan, että ehdotetussa hallituksen esityksessä tai ehdotetuissa säännöksissä ei oteta kantaa siihen, koska rikosuhrimaksun täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:ssä on säännösko. lain mukaan täytäntöön pantavien saatavien täytäntöönpanokelpoisuudesta. Sakon täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä vain lainvoimaisen ratkaisun perusteella tai sellaisen ratkaisun perusteella, joka on pantavissa täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. Sakkomenettelylain mukaisessa menettelyssä määrätty sakkomääräys, rikesakko ja rangaistusmääräys pannaan täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. Valitus ei estä täytäntöönpanoa.

Valtiolle tuleva korvaus voidaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan panna täytäntöön jo ei- lainvoimaisen tuomion perusteella. ORK toteaa, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 § :ään tulisi lisätä säännös, joka koskee rikosuhrimaksun täytäntöönpanokelpoisuutta. Luontevaa olisi, että täytäntöönpanokelpoisuus määräytyisi kuten sakolla. Tuomioistuimessa määrätyn sakon täytäntöönpanoon ei ryhdyttäisi ennen kuin ratkaisu on saanut lainvoiman. Sakkomenettelylaissa määrätyn maksun täytäntöönpanoon voitaisiin kuitenkin ryhtyä valituksesta huolimatta, kuten sakkomenettelylaissa määrätyn sakon täytäntöönpanoon. Olisi tärkeää, että molempien seuraamusten täytäntöönpano alkaisi samanaikaisesti. On oletettavaa, että sakkomenettelylaissa määräytyistä sakoista ja rikosuhrimaksuista valitettaisiin vain harvoin. Valituksen käsittelevällä tuomioistuimella olisi näissä tapauksissa mahdollisuus ulosottokaaren nojalla määrätä täytäntöönpano keskeytettäväksi.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että sakkomenettelylain 1 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan tullimiehen, rajavartiomiehen ja erätarkastajan toimivallasta antaa sakko vaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus säädetään erikseen. Lakiehdotuksen 4 §:n listaan sakkomenettelyssä rikosuhrimaksun määräämiseen

oikeutetuista virkamiehistä tulee lisätä nämä virkamiestahot. VKSV esittää lisäksi pohdittavaksi mahdollisuutta useisiin rikosuhrimaksuihin tilanteissa, joissa tuomittava on syyllistynyt useisiin asianomistajiin kohdistuviin rikoksiin, esim. pahoinpitelyihin.

Rajavartiolaitos viittaa lausunnossaan sakkomenettelylain ja rajavartiolain säännöksiin ja toteaa, että hallituksen esitysluonnoksesta ei ilmene lainkaan miten ja miltä osin rikosuhrimaksua koskevat säännökset tulisivat sovellettavaksi Rajavartiolaitoksen toiminnassa. Hallituksen esitysluonnoksessa on huomioitu esitutkintaviranomaisista ainoastaan poliisi. Rajavartiolaitos on esitutkintalaissa (805/2011) tarkoitettu esitutkintaviranomainen ja sen esitutkintatoimivallasta säädetään rajavartiolaissa (578/2005). Rajavartiolain 47 §:n mukaan rajavartiomies antaa rangaistusvaatimuksen siten kuin rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 3–7 §:ssä säädetään. Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan tullimiehen, rajavartiomiehen ja erätarkastajan toimivallasta antaa sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus säädettäisiin erikseen. Sakkomenettelylain voimaantulon yhteydessä tulee voimaan myös rajavartiolain 47 §:n muutos, jonka mukaan rajavartiomies antaisi sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädetään.

Esitysluonnosta tulisi täydentää siten, että siitä ilmenisi selkeästi myös muiden viranomaisten mahdollinen tehtävä tai toimivalta rikosuhrimaksujärjestelmän soveltamisessa. Rajavartiolaitos käyttää poliisiasiain tietojärjestelmää ja rangaistusvaatimusten osalta menetellään vastaavalla tavalla kuin poliisissa. Poliisihallinnon tietojärjestelmä-uudistus Vitja koskee vastaavasti myös Rajavartiolaitosta ja muita esitutkintaviranomaisia uuden järjestelmän käyttäjinä.

Tulli katsoo, että rikosuhrimaksussa on kyse oheisseuraamuksesta, joka on luonteeltaan ilmeisen punitiivinen. Rikosuhrimaksun rinnastus konfiskaatioon ei Tullin näkemyksen mukaan ole aivan ongelmaton. Konfiskaatiossa liittymä sen perusteena olevaan rikokseen on asiallisesti ainakin jonkin verran kiinteämpi verrattuna erityisesti niin sanottujen uhrittomien rikosten (esimerkiksi liikenneturvallisuuden vaarantaminen) ja rikosuhrimaksun - jolla rahoitettaisiin erityisesti väkivaltarikosten uhrien tukitoimia - väliseen yhteyteen. Tullin näkemyksen mukaan *ne bis in idem* -kiellon ja erityisesti siihen liittyvien Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen tarkempi tarkastelu asian jatkovalmistelussa saattaa olla vielä paikallaan.

Helsingin hovioikeus suhtautuu kriittisesti arvioon siitä, että uusi järjestelmä ei aiheuttaisi suurta muutosta tuomioistuimien toimintaan. Lausunnossa todetaan, että tuomioistuimet joutuvat jokaisessa rikosasiassa erikseen tarkistamaan, onko vastaaja syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta ja lisäksi, voiko rikoksesta seurata enemmän kuin kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Kun käräjäoikeuksissa käsitellään vuosittain yli 60 000 rikosasiaa, tämä ei kokonaisuutena ole aivan vähäinen työmäärä kaiken muun lisäksi. Yksittäistapauksessa, esimerkiksi kun tekijä on syyllistynyt laajoihin rikossarjoihin, joissa rikoksesta seuraa tyypillisesti vain sakkorangaistus (näpistys, lievä kavallus), rangaistusuhan tarkistus voi vaatia enemmänkin aikaa. Samaa tarkistusta joudutaan tekemään muutoksenhakutuomioistuimessa, etenkin kun syyksi lukemista muutetaan. Vaikka rikesakko ja rangaistusmääräys voidaan antaa vain laissa erikseen säädettyistä teoista, maksun määräämisestä aiheutuu varmasti lisätyötä myös poliisille ja syyttäjälle. Jos tuomioistuimen käytössä jo oleviin tai tuleviin tuomiolauselmajärjestelmiin saadaan liitettyä toiminto, joka automaattisesti ja luotettavasti tarkistaa rikosuhrimaksun perusteen, työmäärä on vähäisempi.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että yhdenvertaisuuden ja lakiluonnoksen tavoitteiden toteutumisen kannalta on tärkeää, että tuomioistuimella ei olisi harkintavaltaa sovitella rikosuhrimaksun rahamäärää tai jättää maksua määräämättä. Avoimuuden ja ennustettavuuden näkökulmasta on perusteltua, että luonnoksessa ehdotettuja säännöksiä on tarkoitus soveltaa vasta lakien voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin. Tämä tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että kestää huomattavan pitkään ennen kuin rikosuhrijärjestelmällä kerättyjä varoja voidaan tosiasiallisesti osoittaa rikosuhripalveluja tuottaville yhteisöille. Järjestelmän luominen ja käyttöön ottaminen aiheuttavat kuitenkin kustannuksia heti.

Helsingin käräjäoikeus toteaa lausunnossaan, että poliisi tai syyttäjä määrää maksun heille kuuluvissa sakko- tai rikesakkojutuissa. Näistä voi tietyin edellytyksin valittaa tuomioistuimeen. Myös syyttäjä voi saattaa poliisin antaman jutun tuomioistuimeen. Näissä yhteyksissä aikaisempi seuraamus poistetaan ja tuomioistuin määrää uuden seuraamuksen ja uuden maksun. Tarkoitus varmaankin on, että myös aikaisempi rikosuhrimaksu poistetaan. Käräjäoikeus toteaa, että ehdotuksen mukaan tuomioistuimella ei olisi mitään harkintavaltaa maksun määräämisessä, mutta asiasta voisi olla toistakin mieltä. Esimerkiksi elinkautiseen vankeusrangaistukseen liitettävä rikosuhrimaksu tuntuu täytöntöönpanovoimavarojen haaskaukselta. Myös uhrin omaisten mielestä saattaa turhaan pahoittaa 80 euron maksu henkirikoksessa.

Helsingin oikeusaputoimisto katsoo, että rikosuhrimaksu ei ole rangaistusluonteinen vaan vahingonkorvausluonteinen. Rikosuhrimaksun määrääminen rikosentekijälle ei merkitsisi kielletyn kaksoisrangaistuksen toteutumista, vaikka näin on väitetty.

Lakimiesliitto toteaa lausunnossaan, että maksun luonteesta ei ole esityksessä tarkempaa pohdintaa. Lakimiesliitto katsoo, että tosiasiaassa kyseessä on oheisrangaistukseen rinnastuva vahingonkorvausluonteinen maksu. Maksu on ristiriidassa vahingonkorvausoikeudellisen aiheuttamisperiaatteen kanssa, koska se kohdistuu myös uhritomien rikosten tekijöihin.

Tuomariliitto on sitä mieltä, että rikosuhrimaksu soveltuu kaiken kaikkiaan huonosti suomalaiseen seuraamusjärjestelmään. Vaikka rikosuhrimaksua ei esityksessä luokitella rangaistukseksi, maksu on kuitenkin rikoksesta johtuva erityinen seuraamus. Tällaisena se merkitsee taloudellista lisärasitusta rikoksentekijälle. Taloudellisen lisärasituksen myötä rikoksesta määrättävä kokonaisseuraamus ankaroituu siitä, mikä se olisi ollut ilman rikosuhrimaksua. Sen vuoksi Tuomariliitto katsoo, että rikosuhrimaksu on tosiasiallisesti oheisrangaistuksen luonteinen seuraamus. Esityksessä ei ole kuitenkaan pohdittu lainkaan sitä, miten tällaista seuraamusta on arvioitava kaksoisrangaistavuuden näkökulmasta.

Professori Matti Tolvanen katsoo lakiesityksen 4 §:n olevan pulmallinen, koska siinä viitattu sakkomenettelylaki ei ole vielä voimassa ja voi olla, ettei se sellaisenaan tule koskaan voimaan. Voimaantuloa on lykätty poliisin tietojärjestelmien uudistuksessa ilmenneiden vaikeuksien takia, ja vaikeudet näyttävät jatkuvan useita vuosia. Uuden (vielä voimassa olemattoman) sakotusmenettelylain tekniset puutteet ovat myös ilmeisiä. Jos nyt ehdotettu laki halutaan voimaan nopealla aikataululla, lakiviittaus on muutettava viittaukseksi voimassa olevaan rangaistusmääräyslakiin. Tolvanen ei pidä järkevänä lykätä rikosuhrimaksulain voimaan tuloa sakotusmenettelylain voimaan tuloa odottamaan, vaan katsoo, että rikosuhrimaksu pitää saattaa voimaan 1.1.2016 uuden sakotusmenettelylain kohtalosta riippumatta. Nyt rikosuhrimaksun voimaan tulo on esityksessä sidottu liikaa poliisin tietojärjestelmän uudistukseen, joka voi todella lykkääntyä jopa tulevan eduskuntakauden yli. Pykälän 4 perusteluihin on vielä syytä todeta, ettei syntykeeton syyllisty rikokseen. Velvollisuus suorittaa rikosuhrimaksu sulkeutuu pois jo siksi, etteivät rikosvastuun yleiset edellytykset täyty. Kysymys ei ole vain siitä, että henkilö jätetään rangaistukseen tuomitsematta vaan siitä, ettei kyseessä ole rikos. Lain pakottavuus on perusteltu. Syyttäjälle tai tuomioistuimelle säädetty harkintavalta maksun määräämisessä saattaisi johtaa epäyhtenäiseen käytäntöön ja vaarantaa tukipalveluiden rahoituspohjaa.

4.4 Muutoksenhaku (5 §)

Valtiovarainministeriö pitää prosessiekonomisimpana tapana määrätä maksusta sitä, että maksupäätökseen ei saisi hakea muutosta erikseen vaan ainoastaan pääasian muutoksenhaun yhteydessä.

Helsingin hovioikeus toteaa olevan mahdollista, että maksu määrätään tai jätetään määräämättä virheellisesti. Käräjäoikeudessa näin voi käydä esimerkiksi, kun vastaaja tuomitaan syytteestä poiketen sakkorikoksesta (esimerkiksi pahoinpitely/lievä pahoinpitely) tai kun hovioikeudessa syyksi lukemista lievennetään. Helsingin HO katsoo, että muutoksenhaun rajoittamista koskeva 5 § olisi arvioitava uudelleen. Etenkin rikosasian vastaajalla tulee olla oikeus hakea muutosta rikosuhrimaksun määräämisestä ilman että hänen täytyy samalla hakea muutosta pääasiassa. Muutoin sääntely ei täyttäne perustuslain 21 §:n vaatimusta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista ja oikeudesta hakea muutosta. Helsingin HO arvelee 5 §:n muutoksenhakurajoituksen voivan tuskin tarkoittaa sitä, että rikosasian vastaaja ei voisi hakea oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännösten nojalla virheellisesti määrätyn maksupäätöksen purkamista sillä perusteella, että päätös on ilmeisen lain vastainen. Ratkaisun purkamista voidaan kuitenkin pitää liian raskaana menettelynä tällaisessa kaavamaisessa maksuasiassa. Yksi mahdollisuus on, että virheellinen maksupäätös voitaisiin poistaa tai maksua alentaa ainakin vastaajan eduksi noudattaen soveltuvin osin, mitä virheen korjaamisesta on säädetty oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:ssä säädetään (vrt. 11:9 a).

Toinen kysymys Helsingin hovioikeuden mukaan on se, tulisiko syyttäjällä olla oikeus hakea muutosta pelkästään rikosuhrimaksua koskevasta päätöksestä, jos syyttäjä havaitsee, että maksu on jätetty virheellisesti määräämättä tai se on määrätty liian alhaisena. Vaikka intressi valtiolle on vähäinen, yhdenvertaisuuden vaatimus voi puoltaa syyttäjän muutoksenhakuoikeutta. Syyttäjällä tulisi olla oikeus kaikissa tapauksissa vaatia ratkaisun muuttamista tai korjaamista myös vastaajan eduksi.

Kolmas kysymys on se, tulisiko hovioikeudella olla pääasian yhteydessä mahdollisuus viran puolesta poistaa tai alentaa virheelliseksi havaitsemansa maksuvelvollisuus ilman, että käräjäoikeuden ratkaisuun on haettu siltä osin muutosta. Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 1 §:n perusteella tämä ei näyttäisi mahdolliselta. Ottaen kuitenkin huomioon että maksu määrätään viran puolesta, tulisi hovioikeudella olla mahdollisuus viran puolesta korjata virheellinen maksupäätös ainakin vastaajan eduksi. Erityinen (mutta harvoin esiin tuleva) tarve puuttua asiaan viran puolesta hovioikeudessa voi

olla, jos tekoon sovellettava rikoslaki on käräjäoikeuden ratkaisun jälkeen lieventynyt maksun määräämisen edellytyksiin vaikuttavalla tavalla (esim. laki 879/13, jolla rikoslain 24 luvun 9 §:ssä säädetystä kunnianloukkauksesta tuli sakkorikos).

Rovaniemen hovioikeus yhtyy hallituksen esityksen luonnoksessa esitettyyn maksuvelvollisuuden sitomiseen sen yhteydessä annetun rikostuomion lainvoimaisuuteen sekä rikosuhrimaksua koskevan päätöksen muutoksenhakuoikeuteen vain pääasian yhteydessä.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotuksen mukaan muutosta saisi hakea vain pääasian yhteydessä. Säännös on tarpeeton, koska maksu määrätään aina pääasian yhteydessä. Sitä ennen ei tiedetä tuomitaanko henkilö vai ei. Jos säännöksellä sen sijaan tarkoitetaan kieltää muutoksenhaku ainoastaan rikosuhrimaksun määräämisestä ilman, että samalla haetaan muutosta tuomiosta muulta osin, säännöstä on selvennettävä.

Professori Matti Tolvasen mukaan kaavailtu muutoksenhakujärjestely (vain pääasian yhteydessä) on perusteltu.

4.5 Maksun täytäntöönpano (6 §)

Oikeusrekisterikeskus on lausunnossaan nostanut esiin kysymyksen rikosuhrimaksun vanhentumisesta, maksettavasta korosta, ulosottomaksusta sekä maksunsaantijärjestyksestä. ORK toteaa että ehdotuksessa ei oteta kantaa maksun vanhenemiseen ja katsoo, että asiaa koskeva säännös soveltunee parhaiten lisättäväksi ehdotettuun rikosuhrimaksulakiin. Kohtuullinen vanhentumisaika olisi viisi vuotta lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta, kuten on myös sakoilla rikoslain 8 luvun 13 §:n perusteella. Jos vanhentuminen halutaan jättää vanhentumislain varaan, tästä olisi välttämätöntä ainakin mainita hallituksen esityksessä. Tällöin lopullinen vanhentumisaika määräytyisi ulosottooperusteen vanhentumista koskevan säännöksen mukaan ja olisi 15 tai 20 vuotta riippuen siitä, onko asiassa tuomittu vankeutta vai ei. Vanhentumislain perusteella määräytyvä vanhentumisaika olisi tarpeettoman pitkä, kun samassa asiassa määrätty sakko vanhentuisi jo viiden vuoden määräajassa.

ORK toteaa, että koska ehdotuksessa ei mainita mitään rikosuhrimaksulle perittävästä korosta, maksulle ei kertyisi korkoa. Selvyyden vuoksi asiasta olisi syytä mainita hallituksen esityksessä. Lisäksi ORK toteaa, että hallituksen esityksessä olisi hyvä pohtia sitä, perittäisiinkö rikosuhrimaksulle kertyvistä suorituksista ulosottomaksu. Ulosottope-
rinnässä sakolle ei peritä ulosottomaksua, mutta ilmeisesti rikosuhrimaksulle kertyvistä suorituksista ulosottomaksu perittäisiin. Rikosuhrimaksu lisää myös tässä mielessä erityisesti vähävaraisten henkilöiden maksutaakkaa.

Ehdotetun velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n mukaan rikosuhrimaksu ei olisi viimesijainen saatava. Maksulla olisi vastaava etuoikeus kuin päiväsakoin määrättyllä sakolla ja uhkasakolla. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 13 §:n mukaan rahat kohdistettaisiin ensiksi rikosuhrimaksulle ja vasta sitten muuntokelpoisille sakoille. ORK katsoo, että tältä osalta ehdotus on maksuvaikeuksissa olevien henkilöiden kannalta kohtuuton ja vastustaa järjestelyä. Ääritilanteessa henkilö joutuisi maksamaan rikosuhrimaksun, minkä jälkeen hänet haastettaisiin sakon muuntorangaistusmenettelyyn ja passitettaisiin vankilaan suorittamaan muuntorangaistusta.

ORK nostaa lausunnossaan esiin kysymyksen maksun suhteesta asianomistajalla tuomittavaan korvaukseen ja sen täytäntöönpanosta toisessa EU-valtiossa. Suomessa asianomistaja (uhri) voi esittää rikosasian yhteydessä rikoksen tekijää kohtaan korvausvaatimuksensa rikoksen johdosta. Rikoksen tekijä joutuu ulosottope-
rinnän uhalla maksamaan tuomitun vahingonkorvauksen. Vaihtoehtoisesti asianomistaja voi hakea rikosvahinkolain nojalla korvausta Valtiokonttorilta, jolloin tuomittu vahingonkorvaus siirtyy valtion perittäväksi siltä osin, kun rikosvahinkokorvausta on päätetty maksaa. Oikeusrekisterikeskus huolehtii valtion takautumisoikeuteen perustuvien rikosvahinkokorvausten täytäntöönpanosta rikoksen tekijöiltä.

Esimerkiksi Britanniassa uhri ei ole yksityisoikeudellinen asianosainen rikosasiassa. Uhri-
rilla on mahdollisesti oikeus saada korvaus rikosuhri rahastolta, jolle tuomioistuin määrää korvauksen maksettavaksi. Suomessa voitaisiin esitysluonnoksen mukaan tuomita oikeudenkäynnissä sekä vahingonkorvaus että rikosuhrimaksu. Rikoksentekijän maksu-
velvollisuus olisi siten ainakin Britanniaan verraten osittain kaksinkertainen.

Koska Suomessa uhri on asianosaisena oikeudenkäynnissä, sakkopuitepäätöksen (2005/214/YOS) 1 artiklan b alakohdan iii) kohdan sekä puitepäätöksen voimaansaat-
tamista koskevan hallituksen esityksen HE 142/2006 (sivu 12) perusteella on ilmeistä, että ehdotettua rikosuhrimaksua ei voitaisi lähettää sakkopuitepäätöksen perusteella perittäväksi toiseen EU-valtioon.

Rovaniemen hovioikeus kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että hyvin merkittävä osa rikoksista tuomituista on käytännössä vähävaraisia, joilta rikosuhrimaksun periminen on mahdollista vain ulosoton kautta. Tämä aiheuttaa kustannuksia ja lisää työtä ulosottoviranomaisille, ja toisaalta ulosoton kautta saatavien varojen määrä voinee jäädä vähäiseksi. Luonnoksen taloudellisissa vaikutuksissa on todettu, että rikosuhrimaksu saattaa vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää, koska rikosuhrimaksu olisi sakkotuloihin nähden ensisijainen. Rovaniemen hovioikeus katsoo, että rikosuhrimaksun ensisijaisuus on silti perusteltua. On myös huomattava, että rikosuhrimaksun ensisijaisuus voi johtaa siihen, että sakkorangaistusten muuttaminen vankeudeksi lisääntyy ja siten aiheuttaa valtiolle vankeinhoidossa lisää kustannuksia.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotuksessa ei oteta kantaa maksun määräämisen vanhentumiseen. Onko maksu tuomittavissa aina kun rikoksesta voidaan tuomita rangaistus, vai sovelletaanko jotain muuta vanhentumisaikaa? Rikoslaisissa on vanhentumissäännökset vain rangaistuksille, uhkasakolle ja menettämisseuraamukselle, ei maksulle. Täytäntöönpanon vanhentumisessa noudatettaneen 6 §:n nojalla sakon täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä. Käräjäoikeus arvelee, että rikoksenteijältä perinnässä saatu maksusuoritus voi jakaantua useiden rikossaatavien kesken ja rikosuhrimaksulle jäävä jako-osuus voi maksun viimesijaisuuden takia jäädä hyvin vähäiseksi. Lausunnossa viitataan siihen, että perinteisten rikosten osalta tuotto-odotusta kuvaa toisaalta se, että valtion rikosvahinkokorvauksista saadaan rikoksenteijöiltä perityksi vain n. 10 %.

Helsingin oikeusaputoimisto toteaa lausunnossaan, että rikosoikeudenkäynneistä saatujen havaintojen perusteella voidaan olettaa, että lain astuttua voimaan jää kuitenkin huomattava määrä rikosuhrimaksuja perimättä rikoksenteijöiltä näiden varattomuuden takia. Maassamme vallitseva taloudellinen tilanne vahvistaa oletuksen.

Kuntaliitto toteaa, ettei lakiehdotuksessa ole arvioitu sitä, mikä taho vastaa viime kädessä rikosuhrimaksun maksamisesta, jos maksua ei saada perityksi rikoksenteijältä. Kuntaliiton mukaan selkeyden vuoksi tulisi todeta, ettei kustannusvastuuta voi kierrättää kunnan sosiaalihuollon kautta kunnille.

Kriminaalihuollon tukisäätiö toteaa, että esityksen mukaan rikosuhrimaksua käsitellään samalla tavalla kuin muitakin sakkoja. Tällöin ne maksamattomina menevät perintään ja ulosottoon samalla tavoin kuin muutkin maksamattomat sakot. Esityksestä tulisi selkeästi käydä ilmi (yksityiskohtaisista perusteluista), kauanko rikosuhrimaksu on perintäkelpoinen. KRITS toteaa myös, että jos vangilla ei ole tosiasiallisia ansaintamahdollisuuksia vankilassa, voi käydä myös niin, että omaiset maksavat rikosuhrimaksun rikoksenteijän puolesta.

Suomen Poliisijärjestöjen liitto kysyy lausunnossaan, että miksi luodaan maksujärjestelmä, joka osittain kohdistuu henkilöihin, jotka eivät maksua pysty suorittamaan eikä sitä heiltä saada perittyä. Lyhytaikaisvangeista monilla on talousvaikeuksia, maksamattomia sakkoja sekä maksamattomia oikeuden määräämiä rikosperusteisia korvauksia. Enemmistö näistä lyhytaikaisvangeista on ollut vankilassa aikaisemminkin, joten voidaan olettaa, että toistuvasti lyhyisiin vankeusrangaistuksiin tuomituilta ei rikosuhrimaksua saada perittyä. SPJL kysyy myös, että miksi luodaan maksujärjestelmää, joka samalla vähentää muita valtiolle kertyviä maksuja. Rikosuhrimaksu saattaa vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää, koska se olisi sakkoihin nähden ensisijainen. SPJL katsoo, että sääntelyn eri osa-alueiden tulee vaikuttaa toisiinsa johdonmukaisella/järkevällä tavalla.

4.6 Voimaantulo (7§) ja tietojärjestelmät

Sisäministeriön näkemyksen mukaan suurimmat ongelmat poliisin osalta liittyvät poliisin tietojärjestelmän toimivuuteen sekä eri viranomaisten tietojärjestelmien yhteensovittamiseen. Poliisimiehen kirjoittaessa sakkoa tulee poliisin tietojärjestelmän tunnistaa automaattisesti rikos, johon liittyy rikosuhrimaksu ja tuoda se näkyviin sakkolomakkeelle. Lakiesityksen perusteluissa, kohdassa 4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan, on tuotu hyvin esille niitä vaatimuksia, jotka kohdistuvat viranomaisten tietojärjestelmien toimivuuteen. Sisäministeriö edellyttää, että lakiesitys tulee voimaan vasta kun viranomaisten tietojärjestelmien toimivuus on varmistettu ja se kytketään sakkomennettelylain voimaantuloon.

Valtiovarainministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on viitattu rikosuhrimaksun määräämisen kannalta keskeisiin tietojärjestelmähankkeisiin, poliisihallinnon Vitjaan ja oikeushallinnon Aipaan. Uutta Vitja-järjestelmää käyttää poliisin ohella mm. Tulli. Rikosuhrimaksujärjestelmän edellyttämien muutosten kytkeminen näihin hankkeisiin on järkevin ja kustannustehokkain ratkaisu. Muutosten toteuttamiseen liittyvät hallinto- ja tietojärjestelmäkustannukset on minimoitava. Loogisinta on myös kouluttaa uudesta laista siinä vaiheessa, kun opastetaan uuden tietojärjestelmän käyttöön. Tietojärjestelmän tulisi tukea sakon kirjoittavaa viranomaista siten, kuin ehdotuksessa esitetään. Tullimiehen ei tarvitsisi sakottamisen yhteydessä miettiä, onko kyseessä vankeusuhkainen rikos, vaan tieto tulisi suoraan tietojärjestelmästä.

Oikeusrekisterikeskus katsoo, että rikosuhrimaksua koskevien säännösten voimaantumisen kytkeminen sakkomenettelylain voimaantumiseen on merkittävä riskitekijä. Sakkomenettelylaki on säädetty jo vuonna 2010 ja sen voimaantulo on viivästynyt alkupe- räisiin suunnitelmiin nähden. Rikosuhrimaksun johdosta joudutaan sakkomenettelylain mukaiseen menettelyyn tekemään muutoksia, vaikka viimeksi mainittu laki ei ole vielä edes voimassa, eikä sen soveltamisesta ole kokemusta. Vastaavalla tavoin on esitetty, että sakon muutorangaistusta koskevien uusien säännösten voimaantulo kytkettäisiin sakkomenettelylain voimaantumiseen, joten samaan aikaan toteutettavien merkittävien säännösmuutosten aiheuttama riski kasautuu. Sakkomenettelylain voimaantulo on erittäin iso muutos erityisesti poliisihallinnossa ja sillä on huomattava vaikutus myös syyttäjien toimintaan. Tietojärjestelmämuutosten lisäksi sakkomenettelylain voimaantu- tulo edellyttää poliisihallinnossa lähes koko henkilöstön perehdyttämistä uuteen lain- säädäntöön. Voidaan olettaa, että menee pitkä aika, ennekuin uuden sakkomenettely- lain mukainen toimintatapa on vakiintunut. Sekä oikeus- että sisäministeriön hallin- nonalojen voimavarat tulee ORK:n näkemyksen mukaan varata toimenpiteisiin, jotka tukevat sakkomenettelylain voimaansaattamista eikä lain voimaansaattamista ole syy- tä vaarantaa samassa yhteydessä toteutettavilla muilla muutoksilla.

Sakkomenettelylain voimaantulo on riippuvainen siitä, koska poliisi- ja oikeushallinnon tietojärjestelmiä saadaan kehitettyä vaadittavalla tavoin. Oikeushallinnossa sakkome- nettelylakia koskevat muutokset on tarkoitus toteuttaa AIPA-järjestelmän ensivaihees- sa. Rikosuhrimaksuja määräisivät myös tuomioistuimet rikosoikeudenkäynnin yhtey- dessä ja rikosprosessia koskeva toiminnallisuus on tarkoitus toteuttaa AIPAn myö- hemmässä vaiheessa. Jos rikosuhrimaksua koskevat säännökset saatetaan voimaan sakkomenettelylain voimaantumisen yhteydessä, maksun johdosta on tehtävä tarvittavat muutokset nykyiseen RITU- sovellukseen, koska AIPAn rikosprosessiin liittyvä toimin- nallisuus ei ole käytettävissä lain tullessa voimaan.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa rikosuhrimaksulain voimaantumista vasta sa- manaikaisesti sakkomenettelylain voimaantumista kanssa. Sakkomenettelylain mukaiset toiminnallisuudet toteutetaan Aineistopankkihankkeen (AIPA) yhteydessä. Tässä vai- heessa rikosuhrimaksulla ei ole ylimääräisiä kustannusvaikutuksia AIPAn summaarisen sakkomenettelyn suunnitteluun, toteutukseen eikä koulutukseen, vaan se voidaan ot- taa niissä kaikissa huomioon. Nykyjärjestelmiin tehtävien muutosten kustannuksia on esityksessä mainituista syistä mahdotonta arvioida.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö toteaa, että siellä on käynnissä toi- minnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähanke (Roti). Rikosuhrimaksulla ei ole vaikutusta Rotin kannalta.

Poliisihallitus toteaa lausunnossaan todenneensa aiemmin lain luonnoksen valmistelun yhteydessä, että laki tulee aiheuttamaan merkittäviä muutoksia uudistettaviin tietojärjestelmiin, rikosuhrimaksujärjestelmä edellyttää oikeushallinnon ja poliisihallinnon tietojärjestelmien Aipa- ja Vitja-järjestelmien toimivuutta ja yhteensopivuutta. Poliisihallitus toteaa, että tietojärjestelmät olisi suunniteltava siten, että ne tukisivat sakon kirjoittavaa poliisia. Sakottamisen yhteydessä sakkoa antavan poliisimiehen ei pitäisi tarvita mieltä, onko kyseessä vankeusuhanalainen rikos, vaan tarvittava tieto tulisi saada suoraan tietojärjestelmästä. Tällainen lisää järjestelmän osaltaan toteuttamiskustannuksia.

Sakkomenettelylaki (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä) on suunniteltu tulevan voimaan Aipa- ja Vitja-järjestelmien valmistuttua. Rikosuhrimaksujärjestelmä olisi tarkoituksenmukaista saattaa yhteen sakkomenettelylain voimaantulon kanssa, jolloin vältytään ylimääräisiltä järjestelmien muutos kustannuksilta. Aipa-järjestelmän osalta tavoitteena on saada sakko-osio valmiiksi syksyllä 2015, jolloin uusi sakkomenettely on arvioitu voitavan ottaa käyttöön aikaisintaan syksyn 2015 aikana. Uuden tietojärjestelmän käyttöönotto saattaa kuitenkin viivästyä, eikä poliisin valmius siirtyä uuteen sakkolain mukaiseen menettelyyn vuoden 2015 aikana ole varmaa.

Uuteen sakkomenettelylakiin ollaan suunnittelemassa koulutuspakettia, jossa yhteydessä rikosuhrimaksuun liittyvä koulutus voidaan järjestää. Muussa tapauksessa olisi järjestettävä erillinen verkkokoulutus tai ainakin ohjeistettava asia. Lisäksi sakkokäsikirjaan on tehtävä tarvittavat päivitykset. Poliisi vastaa sähköisten sakkolomakkeiden, oikeusministeriö paperisten sakkolomakkeiden muutoksista. Poliisin järjestelmistä on päivitettävä poliisiasiantietojärjestelmä (Patja), liikennevalvontasovellus (LVS) ja poliisin operatiiviset lomakkeet (POLO). Lisäksi poliisin ja syyttäjän järjestelmäsovelluksen rajapinta vaatii päivittämistä. Samoja järjestelmiä käyttävät myös Tulli ja Rajavartiolaitos.

Koska rikosuhrimaksulain voimaantulo on riippuvainen uusien tietojärjestelmien yhteensopivuudesta ja toimivuudesta, lain voimaantuloa ei ole mahdollista kiirehtiä. POHAN arvion mukaan laki voisi tulla käytännössä voimaan aikaisintaan vuoden 2016 alussa. POHA katsoo, että voimaantulon edellyttämiin käytännön toimiin tulee varata riittävä siirtymäaika ja osoittaa järjestelmän käyttöönottoa varten rahoitus, jotta rikosuhrimaksumenettelyn toimeenpanon vaatimat toimet voidaan toteuttaa tietojärjestelmien vaatimien muutostöiden lisäksi.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että luonnoksessa esitettyjen lakien voimaantuloa edellyttää oikeushallinnon uusien tietojärjestelmien toimivuutta. Muun muassa rikos-tuomiosovellus Ritu on tähän mennessä lisännyt tuomioistuinten työtaakkaa merkittävästi, ja tämän vuoksi uusien tietojärjestelmien toimivuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että syyttäjien toimintaan rikosuhrimaksun määräämisellä sakkomenettelyssä ei tule olla syyttäjien työtä lisäävää vaikutusta. Helsingin syyttäjänviraston käsityksen mukaan tämä tulee ottaa ja voidaan ottaa huomioon vi-reillä olevissa tietojärjestelmähankeuudistuksissa.

Suomen Poliisijärjestöjen liitto toteaa, että rikosuhrimaksujärjestelmän aiheuttamat muutostarpeet Aipa- ja Vitja - järjestelmiin tulee ehdottomasti yksilöidä ja sitä kautta arvioida, mitä nämä muutokset tulisivat maksamaan ja miten ne vaikuttaisivat järjes-telmien käyttöönottoon.

Rikosuhripäivystys toteaa, että lain voimaantulon kannalta on hyvin olennaista, että tietojärjestelmiin tehdään tarvittavat täydennykset mahdollisimman varhain, jotta tie-tojärjestelmäsyöt eivät viivästyä rikosuhrimaksun käyttöön ottamista.

Professori Matti Tolvanen ei pidä järkevänä lykätä rikosuhrimaksulain voimaantuloa sakotusmenettelylain voimaantuloa odottamaan. Rikosuhrimaksulaki pitää saattaa voimaan 1.1.2016 riippumatta siitä, mikä on uuden sakotusmenettelylain kohtalo. Nyt rikosuhrimaksun voimaan tulo on esityksessä sidottu liikaa poliisin tietojärjestelmän uudistukseen, joka voi lykkääntyä jopa tulevan eduskuntakauden yli. Esitutkinta- ja pakkokeinolakia lykättiin jo turhaan VITJAA odotellen.

4.7 Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä uuden maksujärjestelmän ja sen avulla rahoitettavien rikoksen uhrien palvelujen ja niiden rahoituksen kehittymisen seuraamisesta.

Valtiovarainministeriö toteaa, että rikosuhrimaksujärjestelmän edellyttämien muutosten toteuttamiseen liittyvät hallinto- ja tietojärjestelmäkustannukset on minimoitava. VM kiinnittää huomiota siihen, että rikosuhrimaksun tuotto on ehdotuksessa arvioitu

verrattain pieneksi ja että rikosuhrimaksu saattaisi vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää, koska rikosuhrimaksu olisi sakkoihin nähden ensisijainen. Ministeriö pitää tärkeänä jatkossa tapahtuvaa seurantaa rikosuhrimaksujen ja sakkotulojen tuotosta ja järjestelmän kokonaiskannattavuudesta. Rikosuhrimaksuista ja sakkotuloista saatavaa tulokertymää tulee seurata kokonaisuutena heti järjestelmän toteuttamisen jälkeen ja tarvittaessa tehdä kannattavuuden ylläpitämiseksi tarpeelliset muutokset makselvällisyyden laajentamiseksi ja maksujen korottamiseksi sekä muiksi mahdollisesti tarpeellisiksi muutoksiksi. – VM:n arvion mukaan ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia Tullin toimintaan tai resursseihin.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että tieliikennelain kokonaisuudistukseen liittyvä hallinnollisten sanktioiden laajentaminen tulisi ottaa huomioon jo tässä vaiheessa rikosuhrimaksulakia koskevissa laskelmissa.

Oikeusrekisterikeskus toteaa, että rikosuhrimaksua koskevien tietojärjestelmämuutosten kustannuksia ei ole nyt enemmälti arvioitu. Koska maksu olisi seuraamuksena samankaltainen kuin valtiolle tuleva korvaus tai sakko, järjestelmämuutokset RITU- tai AIPA- järjestelmiin sekä sakkorekisteriin voitaisiin toteuttaa kohtuullisin kustannuksin. Maksusta johtuva henkilöstötarve Oikeusrekisterikeskuksessa on luonnoksessa ilmeisen oikein arvioitu.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että tässä vaiheessa rikosuhrimaksulla ei ole ylimääräisiä kustannusvaikutuksia AIPAn summaarisen sakkomenettelyn suunnitteluun, toteutukseen eikä koulutukseen, vaan se voidaan ottaa näissä huomioon. Nykyjärjestelmiin tehtävien muutosten kustannuksia on esityksessä mainituista syistä mahdotonta arvioida.

Poliisihallitus toteaa, että tietojärjestelmiin tarvittavat muutokset, koulutus sekä sakkolomakkeisiin ja sakkokäsikirjaan tarvittavat muutokset ovat poliisihallintoa koskevia merkittäviä muutoksia. Kustannuksia on käytännössä tässä vaiheessa kuitenkin mahdotonta arvioida, sillä kustannusarvio edellyttäisi työmäärän arviota järjestelmän toimittajilta. Kustannusten jakoa ja erillistä rahoitusta järjestelmien kehitykseen ja päivitykseen olisi todennäköisesti harkittava. POHA katsoo, että voimaantulon edellyttämiin käytännön toimiin tulee varata riittävä siirtymäaika ja osoittaa järjestelmän käyttöönottoa varten rahoitus.

Rovaniemen hovioikeus kiinnittää huomiota luonnoksessa todettuihin esityksen taloudellisiin vaikutuksiin. Rikosuhrijärjestelmän ylläpitämisen aiheuttamat kustannukset tulevat olemaan suuret ja sen käyttöönotto vaatii viranomaisten kouluttamista, mikä on otettava huomioon myös tuomioistuinten resurssien mitoituksessa.

Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että arvioidut pysyvät kustannukset ja rikosuhrimaksun maksuliikenteen hallinnolliset kustannukset vaikuttavat alhaisilta verrattuna oletettuihin kertyviin tuloihin nähden ollen yhteensä noin 10 prosentin suuruisia.

Rikosuhripäivystys toteaa, että esityksessä on pyritty löytämään tasapaino maksujärjestelmän kohtuullisuuden ja oikeudenmukaisuuden sekä järjestelmän tarkoituksenmukaisuuden välille. Liian alhaisiksi määräytyistä maksuista ei kertyisi riittävää tuottoa rikosuhripalveluiden rahoittamiseksi ottaen myös huomioon järjestelmän käyttöönotosta ja ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset. Vaikka kaikki rikoksesta tuomitut henkilöt eivät viime kädessä pystyisi rikosuhrimaksua maksamaan, olisivat järjestelmästä saatavat tuotot kuitenkin niin suuria, että niillä olisi merkittävä vaikutus uhrien auttamistyölle. Myös kansainväliset esimerkit vahvistavat sitä, että järjestelmästä saadaan toimiva.

Ensi- ja turvakotien liitto toteaa, että rikosuhrimaksun kerääminen rikoksentekeijöiltä perittävällä maksulla valtiolle olisi Suomessa uusi toimintamalli tukipalvelujen rahoittamiseksi. Ainakin toiminnan alussa on vaikea ennakoida millainen summa kertyy perittävillä maksuilla ja mitä sillä saadaan rahoitettua. Ensi- ja turvakotien liitossa on herännyt kysymys, paraneeko nykytila eli saadaanko rahoituksen jatkuvuus turvattua kuitenkaan tätä kautta.

Asianajajaliitto toteaa, että vaikka luonnoksessa arvioidut järjestelmästä aiheutuvat pysyvät kustannukset ja rikosuhrimaksun maksuliikenteen hallinnolliset kustannukset vaikuttavat arvioidun liian alhaisiksi, siitä huolimatta rikosuhrimaksujärjestelmä vahvistaisi huomattavasti tukipalveluiden rahoittamista. Esitehty sääntely ei saa johtaa muun budjettivaroin tapahtuvan rikosten uhrien tukipalveluiden rahoituksen vähentämiseen.

Tuomariliitto toteaa, että esityksen mukaan suurin osa rikosuhrimaksuista tulisi tieliikenne rikoksista. Esityksestä ilmenee, että on olemassa kaavailuja siitä, että tieliikenne rikkomusten ja muiden vähäisinä pidettävien rikkomusten käsittely siirrettäisiin pois seuraamusjärjestelmästä. Seuraamukset määrättäisiin jatkossa hallinnollisessa järjestelmässä hallinnollisina sanktioina. Järjestelmän keventämiseksi osasta tekoja poistettaisiin vankeusrangaistusuhka. Ottaen huomioon edellä mainitut kaavailut Tuomariliitto epäilee, ovatko rikosuhrimaksun taloudelliset vaikutukset sellaiset, että rikosuhrimaksun käyttöönotto suhteessa siitä aiheutuviin kustannuksiin olisi järkevää. Tätä epäilyä on omiaan lisäämään se, että rikosuhrimaksun ensisijaisuus esityksen mukaan saattaa vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää. Ottaen huomioon sanotut epäilyt Tuomariliitto pitää esityksestä ilmeneviä arvioita rikosuhrimaksulla kerättävistä varoista epärealistisina.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto katsoo, että ehdotetun rikosuhrimaksun vaikutusten kokonaisvaltainen arviointi on jäänyt täysin puutteelliseksi. Lausunnossa ihmetellään sitä, miten vuosittaiseen tuottoarvioon on päädytty, kun taloudellisia vaikutuksia ei ole pystytty osittain lainkaan arvioimaan ja rikosuhrimaksuista kertyvien tulojen määrään vaikuttavat hyvinkin epävarmat ja osittain ennakoimattomat seikat. SPJL toteaa, että esitysluonnoksen kohdasta 4.1 käy selkeästi ilmi esityksen ongelmakohdat. Ei pystytä arvioimaan, missä määrin maksut tulevat maksetuiksi tai saadaan perityiksi. Ei pystytä arvioimaan kuinka monta henkilöä vuodessa tuomitaan rikoksista, joista on vankeusuhka. Muutokset rikollisuusmäärissä ja kontrollipolitiikassa vaikuttavat suoraan rikosuhrimaksusta kertyviin tuloihin. Ei pystytä arvioimaan, miten rikosuhrimaksu vaikuttaa sakkotulojen vähentymiseen. Selvää on, että sakkotulot vähenevät rikosuhrimaksun ollessa sakkoihin nähden ensisijainen. Ei pystytä arvioimaan maksujärjestelmästä ja sen käyttöönotosta viranomaisille aiheutuvien kustannusten määrää.

SPJL pitää esitetyn rikosuhrimaksun taloudellisia kustannuksia, esimerkiksi tietojärjestelmistä aiheutuvia lisäkustannuksia, viranomaisille arvaamattomina. Lausunnossa viitataan meneillään oleviin suuriin tietojärjestelmäohjelmiksiin, joista etenkin poliisihallinnon Vitja-hanke on aiheuttanut koko prosessin ajan merkittäviä lisäkustannuksia. Nyt – mm. kustannus- ja toimitusaikatauluongelmien takia – hanketta koskeva yhteistyösopimus on purettu ja koko tietojärjestelmä uudistus viivästyy. Tämä vaikuttaa myös Aipa-hankkeen toteutumiseen. Rikosuhrimaksujärjestelmän aiheuttamat muutostarpeet ko. järjestelmiin tulee ehdottomasti yksilöidä ja sitä kautta arvioida, mitä nämä muutokset tulisivat maksamaan ja miten ne vaikuttaisivat järjestelmien käyttöönottoon. SPJL korostaa myös, että uuden maksujärjestelmän luomat lisäkustannukset eivät saa jäädä yksittäisen viranomaisen kannettavaksi. Mikäli uudistus toteutetaan, lisäkustannukset tulee kattaa erillisestä hankerahoituksesta.

SPJL kysyy, että miksi luodaan maksujärjestelmää, joka samalla vähentää muita valtiolle kertyviä maksuja. Rikosuhrimaksu saattaa vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää, koska se olisi sakkoihin nähden ensisijainen. SPJL katsoo, että sääntelyn eri osa-alueiden tulee vaikuttaa toisiinsa johdonmukaisella ja järkevällä tavalla.

4.8 Rikosuhrimaksun tuottojen käyttö

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että vaikka rikosuhrimaksun vuotuinen kokoon saatava määrä ei ole kovin suuri, voidaan sen avulla kuitenkin ylläpitää uhrien tukipalveluita kuten Rikosuhripäivystys ja vaikka rikoksen uhreille tarkoitettuja päivystäviä puhelimia. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaisi myös sellaisten tilanteiden tutkimista, joissa rikosuhrimaksun tuotto on ollut suurempi kuin sille kaavailut suhteellisen säännölliset menot tiettyjen kustannusten korvaamisesta. Voisiko kertyneen maksun ohjata tuolloin muuhun uhritoimintaan? Kyse ei olisi tuolloin jatkuvasta toiminnan tuesta, mutta ehkä se voisi tukea tiettyjä erityisiä hankkeita uhripalveluja kehitettäessä Uhridirektiivin tai Istanbulin sopimuksen mukaisiksi.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että luonnos hallituksen esitykseksi rikosuhrimaksulaiksi sisältäisi laintasoisen, mutta varsin lavean määritelmän rikosuhrimaksun tuoton käyttötarkoituksesta. Rovaniemen hovioikeus katsoo, että tarvitaan tarkempia oikeusnormeja ohjaamaan valtionapuviranomaisen harkintavallan käyttöä avustuksen myöntämisessä tai valtionavustuksen saajaa. Valtioneuvoston asetuksella asiasta tarkemmin säätäminen on kannatettavaa poliittisen ohjausvallan vähentämisen, päätöksenteon läpinäkyvyyden, päätösten ennakoitavuuden ja rikosten uhreille tarjottavien palvelujen laadun takaamiseksi.

Ahvenanmaan maakunta toteaa, että jo tässä vaiheessa täytyy määritellä, että ahvenanmaalaisilla tukipalveluja tarjoavilla toimijoilla on samat mahdollisuudet saada rikosuhrimaksun tuotoista jaettavaa valtionapua kuin Manner-Suomessa toimivilla toimijoilla. Ahvenanmaalaisilla rikoksen uhreilla on huonommat mahdollisuudet saada palvelua valtakunnallisilta toimijoilta, koska valtakunnallisia palveluja ei välttämättä ole saatavilla ruotsiksi.

Raha-automaattiyhdistys toteaa lausunnossaan, että esitysluonnoksen mukaan rikosuhrimaksujen tuotto on tarkoitettu jaettavan rikoksen uhrien tukipalveluihin valtionavustusjärjestelmän kautta. Käyttötarkoitus, johon valtionavustusta voidaan myöntää, päätetään valtion talousarviossa. Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, rikosuhrimaksun tuoton käyttötarkoitus on ehdotuksessa määritelty varsin laveaksi. RAY korostaa, että rikosuhrimaksujen tuottoa vastaava määrä tulee kohdentaa valtion budjetissa yhteisöille rikoksen uhreille suunnattujen tukipalveluiden rahoitukseen, nimenomaan korvamerkittynä.

Ensi- ja turvakotien liitto toteaa lausunnossaan, että lakiesitykseen tulisi myös sisältyä kriteeristö, jolla tukipalvelujen tuottajat voivat arvioida ennakkoon mahdollisuuksia päästä uudenlaisen rahoituksen piiriin. Mitä palveluja rahoitetaan tällä rikosuhrimak-

sun kautta kerätyllä rahalla? Ensi- ja turvakotien liitto pitää myös tärkeänä, että laissa (asetuksessa) määritellään selkeästi valtion kautta tulevalla rahoituksella toteutettavan toiminnan ja rikoksen uhrien auttamiseksi tarkoitetun järjestölähtöisen toiminnan raja.

Tukinainen ry toteaa, että nykyisen rahoituksen turvin on mahdollista ylläpitää toimipisteitä vain Helsingissä ja Jyväskylässä. Seksuaalirikosten uhrien yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi ja etujen turvaamiseksi uusien toimipisteiden avaaminen muualle Suomeen olisi välttämätöntä esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomessa. Tukinainen esittääkin, että rikosuhrimaksusta kertyneitä varoja ohjattaisiin vuosittain Tukinainen ry:lle raiskauskriisikeskusten toiminnan turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Suomen Mielenveysseura toteaa, että vakiintuneiden uhripalveluiden rahoitusvastuuta ei pidä jakaa eri toimijoiden vastuiksi, mutta kehittämishankkeiden rahoitus voisi edelleen sopia RAY:n rahoitettavaksi.

Monika-Naiset liitto ry toteaa lausunnossaan, että lakiesitys jättää avoimeksi rikosuhrimaksulla kerättävän valtionavustuksen jakomekanismin: miten siitä saatava tuotto käytetään ja millä perusteella rahoitusta voi saada? Esityksen yleisperusteluissa kannetaan erityistä huolta Rikosuhripäivystyksen rahoituksesta. Liitto on samaa mieltä siitä, että Suomessa ainoana tahona yleisiä rikosuhripalveluja järjestävän RIKU:n palvelut olisi ehdottomasti riittävästi resursoitava.

Näiden yleisten rikosuhripalvelujen lisäksi on kuitenkin muistettava, että Istanbulin sopimus edellyttää turvaamaan erityisesti naisille tarkoitetut tukipalvelut. Lakiesityksen yleisperusteluissa osa näistä nais erityisiä palveluja tuottavista järjestöistä mainitaan yleisellä tasolla, mutta teksti ei anna vastausta siihen, miten rikosuhrimaksulla vastattaisiin niiden rahoituksen tarpeeseen.

Monika-Naiset liitto esittääkin, että osa rikosuhrimaksusta saatavasta tuotosta korva-merkitään nais erityisten järjestöjen toimintaan ja sillä tavalla varmistetaan, että maksu myös käytännössä täyttää Istanbulin sopimuksen velvoitteita. Lisäksi liitto esittää huolensa siitä, miten säilytämme järjestölähtöisyyden ja sitä kautta RAY:n rahoituksen, kun valtionapua kohdennetaan uhrien tukipalveluihin, jotka nyt pääosin toimivat RAY:n rahoituksella.

Tuomariliitto pitää tärkeänä, että jos maksua ryhdytään keräämään, lailla tai asetuksella määritellään ne kohteet, joihin maksulla kerättyä rahaa voidaan jakaa.

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-416-7 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi